ԱԶԴԱԿ
ՕՐԱԹԵՐԹ

AZTAG QUOTIDIEN POLITIQUE ET LITTERAIRE أزتاك جريدة يومية سياسية وأدبية

200.000 Լ.Ո. 100-ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 206 (27277) ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ, 25 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 2026 8 ԷՋ

ԱԼԻԵՒ. «ԱԶՐՊԷՅՃԱՆԻ ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ ԻՐԱԿԱՆԱՑՈՒՈՂ «ԶԱՆԳԵԶՈՒՐԻ ՄԻՋԱՆՑՔ»-Ը ՊԻՏԻ ԱՊԱՀՈՎԷ ԱԶՐՊԷՅՃԱՆԻ ՄԱՅՐՑԱՄԱՔԱՅԻՆ ՄԱՍԻ ԵՒ ՆԱԽԻՋԵՒԱՆԻ ՄԻՋԵՒ ԱՆԽՈՉԸՆԴՈՏ ԿԱՊԸ»

Ազրպէյճանի նախաձեռնութեամբ իրականացուող «Զանգեզուրի միջանցք»-ը պիտի ապահովէ Ազրպէյճանի մայրցամաքային մասի եւ Նախիջեւանի միջեւ անխոչընդոտ կապը: Ազրպէյճանի պետական ԱՓԱ լրատու գործակալութիւնը կը հաղորդէ, որ այս մասին յայտարարած է Ազրպէյճանի նախագահ Իլհամ Ալիեւ: «Անիկա նաեւ պիտի ծառայէ Թուրքիոյ հետ մեր ուղիղ ցամաքային փոխադրամիջոցային կապերու ընդլայնման, Միջին միջանցքի թողունակութեան մեծացման, միջազգային առեւտրական եւ գումակային կապերու զարգացման եւ, աւելի լայն իմաստով, պատմական Մետաքսի ճամբուն վերածնունդին», նշած է Ալիեւ: Ազրպէյճանի նախագահը յոյս յայտնած է, որ Միջազգային Կովկասեան քոնկրեսը կարեւոր հարթակ պիտի դառնայ շրջանի զարգացման հեռանկարներու եւ Մետաքսի ճամբու վերականգնման կարելիութիւններու քննարկման համար:

ԱՈՒՆ - ՍԱԼԱՄ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

Հանրապետութեան նախագահ Ժոզեֆ Աուն երէկ առաւօտեան Պաապտայի պալատին մէջ ընդունեց վարչապետ Նաուաֆ Սալամը եւ անոր հետ անդրադարձաւ վերջին զարգացումներուն լոյսին տակ երկրի ընդհանուր կացութեան:

Հանդիպումի ընթացքին անդրադարձ կատարուեցաւ հարաւային Լիբանանի մէջ ՖԻՆԻՒԼ-ի առաքելութեան աւարտով թեւակոխուելիք փուլին վերաբերեալ հաղորդակցութիւններուն եւ խորհրդակցութիւններուն, ինչպէս նաեւ ՄԱԿ-ի մէջ Միացեալ Նահանգներու դեսպան Մայք Ուալցի Պէյրութ այցելութեան եւ ՖԻՆԻՒԼ-ի տարեվերջին հեռացումէն ետք որեւէ բացի ստեղծումէն խուսափելու նպատակով նոր դասաւորումներու մշակման նպատակով Նիւ Եորքի մէջ ընթացող քննարկումներուն:

Նախագահն ու վարչապետը քննարկեցին տօնական օրերու ընթացքին ապահովական քայլերու կարեւորութեան եւ յառաջիկայ ժամանակաշրջանին զինուորական ու ապահովական ուժերու կողմէ անվտանգ ու կայուն միջավայր ապահովող քայլերու խիստ կիրարկման անհրաժեշտութեան: Քայլեր, որոնց գործադրումը պիտի սկսի յաջորդ շաբաթ:

Սալամ հանրապետութեան նախագահը տեղեակ պահեց Պէյրութի օդակայանին մէջ թռիչքներու անվտանգութիւնը ապահովելու եւ օդանաւերու երթեւեկը խանգարելու կարող թռչուններու երեւոյթը դադրեցնելու համար որդեգրուած քայլերուն մասին:

Անոնք անդրադարձան սննդական անվտանգութեան պահպանման վերաբերող քայլերուն՝ մեկնելով այն իրողութենէն, որ սննդեղէնի կայուն անվտանգութիւնն ու ապահովութիւնը տօնական օրերուն Լիբանան եկող քաղաքացիներուն եւ ճամբորդներուն վստահութիւնը կ'ամրապնդեն:

ՂԱԼԻՊԱՖ. «ՄԵՐ ԵՕԹԸ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՒ ԿԱՏԱՐՈՒՄԷՆ ԱՌԱՋ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՏԵՂԻ ՊԻՏԻ ՉՈՒՆԵՆԱՆ»

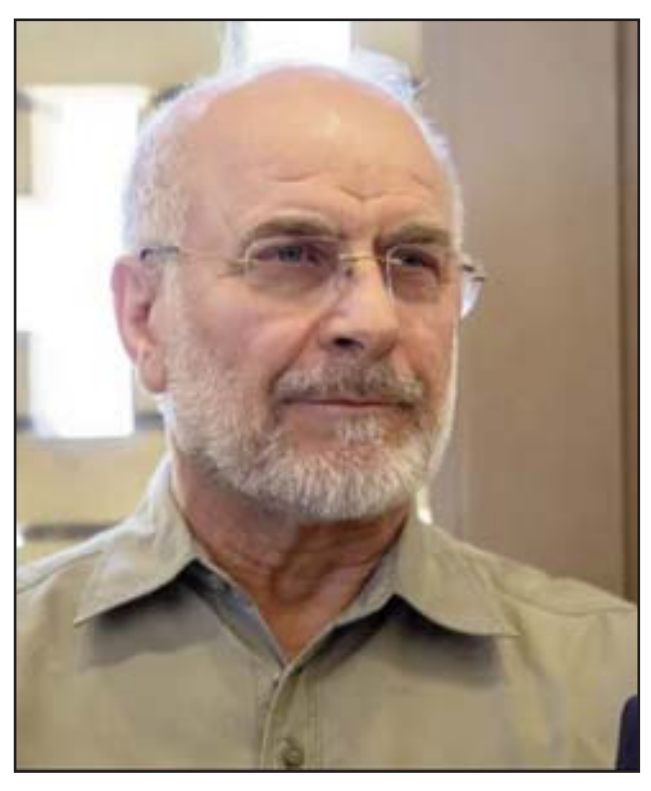

Իրանի խորհրդարանի նախագահ Մոհամետ Պաղեր Ղալիպաֆ յայտնեց, որ Իրան իր եօթը պայմաններու կատարումէն առաջ որեւէ քայլ պիտի չառնէ կամ որեւէ բանակցութեան մէջ պիտի չմտնէ:

Ղալիպաֆ շեշտեց, որ Իրանի դիրքորոշումը «յստակ ու հաստատ է եւ չի փոխուիր»:

Անոր կարծիքով, սպառնալիքները, վարկաբեկումներն ու տնտեսական ճնշումները Միացեալ Նահանգներու անկարողութիւնը ցոյց կու տան:

Իրանի խորհրդարանի նախագահը աւելցուց, որ Իրան պատրաստ է «թշնամիի» քայլերուն վճռական պատասխան տալու եւ «ճակատամարտի աշխարհագրութիւնը փոխելու», եթէ որեւէ սխալ գործուի:

Քաթարի վարչապետ, արտաքին գործոց նախարար Մոհամետ Պըն Ապտելռահման Ալ Թանի «Ժազիրա» պատկերասփիւռի կայանին յայտնեց. «Իրանի եւ Միացեալ Նահանգներու մօտ աշխատանք կը տանինք բանակցային հոլովոյթը վերականգնելու համար»:

«Ամերիկայի հետ ռազմավարական երկխօսութիւնը մեր յարաբերութիւններուն մէջ հիմնական է, եւ աշխատանք կը տանինք պաշտպանութեան ոլորտներուն մէջ գործակցութիւնը ամրապնդելու», ըսաւ ան:

«Միջին Արեւելքի մէջ կացութիւնը Միացեալ Նահանգներու եւ Իրանի միջեւ նոր մագլցումի մը չի տոկար», աւելցուց Քաթարի վարչապետը:

«Աքսիոս» կայքի եւ իսրայէլեան պատկերասփիւռի 12-րդ կայանի լրագրող Պարաք Ռաւիտ յայտնեց, որ Միացեալ Նահանգներու փոխնախագահ Ճէյ. Տի. Վանս բանակցութիւններ վարած է Քաթարի վարչապետ, արտաքին գործոց նախարար շէյխ Մոհամետ Պըն Ապտելռահման Ալ Թանիի հետ եւ անոր հետ քննարկած Միացեալ Նահանգներու եւ Իրանի միջեւ երկխօսութեան վերսկսման ուղղուած ջանքերը:

Հանդիպումը տեղի ունեցաւ Սպիտակ տան մէջ:

ՊԱՔՈՒ ԲԱՐՁՐ ԿԸ ԳՆԱՀԱՏԷ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆՈՐ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱԳԻԾԷՆ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՀՌՉԱԿԱԳԻՐԻՆ ՅՂՄԱՆ ՎԵՐԱՑՈՒՄԸ

Ազրպէյճանի համար Հայաստանի Սահմանադրութեան մէջ միակ կարեւոր հարցը «մեր երկրին նկատմամբ տարածքային պահանջներու վերացումն է», 23 նոյեմբերին յայտարարեց Ազրպէյճանի արտաքին գործոց նախարար Ճէյհուն Պայրամով:

Նշելով, որ երկու երկիրներուն միջեւ խաղաղութեան համաձայնագիրը նախաստորագրուած է ուաշինկթընեան պատմական վեհաժողովին ընթացքին, Պայրամով դիտել տուաւ. «Համաձայնագիրին նախաբանը եւ 17 յօդուածները հիմնուած են միջազգային իրաւունքի չափանիշերուն եւ սկզբունքներուն վրայ: Ազրպէյճան բացայայտ կերպով յայտարարած է, որ համաձայն է վերջնականապէս ստորագրել համաձայնագիրը միայն մէկ պայմանով՝ Հայաստանի Սահմանադրութենէն պէտք է վերցուին Ազրպէյճանի նկատմամբ տարածքային պահանջները»:

«Ատիկա Հայաստանի ներքին գործընթացն է, եւ անոր իրականացման ժամկէտներու որոշումը մեր կարողութիւններէն դուրս է: Ես պիտի չուզէի մեկնաբանել Հայաստանի Սահմանադրութեան վերաբերեալ այսօր ներկայացուած առաջարկը: Ատիկա Հայաստանի ներքին գործն է», շեշտեց ան՝ աւելցնելով, որ իրենց համար կարեւորը տարածքային պահանջներու բացակայութիւնն է:

«Դատելով հրապարակուած բնագիրէն՝ ներկայիս նման պահանջներ չկան անոր մէջ: Մենք զայն շատ բարձր կը գնահատենք», եզրափակեց ազրպէյճանցի պաշտօնատարը:

ՊԱՔՈՒԻ ՄԷՋ ՊԱՀՈՒՈՂ ՀԱՅ ՊԱՏԱՆԴՆԵՐԸ՝ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՆԻՍ ՔԱՂԱՔԻ ՊԱՏՈՒՈՅ ՔԱՂԱՔԱՑԻՆԵՐ

Նիսի քաղաքապետ Էրիք Սիոթի կոչ ուղղեց անյապաղ եւ առանց նախապայմաններու ազատ արձակելու Ազրպէյճանի մէջ ապօրինի կերպով պահուող 20 հայ գերիները: Ան այս յայտարարութիւնը կատարեց քաղաքապետական խորհուրդի ժողովէն ետք, որուն ընթացքին խորհուրդը որոշեց քաղաքի պատուոյ քաղաքացիներ դարձնել գերիները:

Որոշումին համաձայն, գերիներէն իւրաքանչիւրին խորհրդանշական կնքահայր կամ կնքամայր դարձած է քաղաքապետական խորհուրդի անդամներէն մէկը:

«Քսան հայեր, որոնք դատապարտուած են շինծու մեղադրանքներով, տակաւին կը պահուին Պաքուի բանտերուն մէջ: Ազրպէյճանական վարչակարգը կը ձգտի ջնջել զանոնք մեր յիշողութենէն, բայց մենք Նիսի հայ համայնքին հետ կը պահանջենք անոնց անյապաղ եւ անվերապահ ազատ արձակումը», գրած է Սիոթի Դիմատետրի իր էջին վրայ:

Հայ գերիներուն հետ համերաշխութեան իբրեւ նշան՝ Նիսի քաղաքապետարանի մուտքին ցուցադրուած են 20 հայ գերիներու դիմանկարները՝ զարդարուած հայկական դրօշակի գոյներու ժապաւէններով:

Քաղաքապետական խորհուրդի անդամ Մարինա Պետրոսեան, որ մասնակցած էր քուէարկութեան, յայտնած է, որ ինք դարձած է Ռուբէն Վարդանեանի խորհրդանշական կնքամայրը՝ ընդգծելով, որ այս որոշումը կարեւոր բարոյական աջակցութիւն է գերիներուն եւ անոնց ընտանիքներուն: Ան նաեւ յոյս յայտնած է, որ խորհրդանշական այս քայլը կը վերածուի իրաւական գործողութիւններու:

Քաղաքապետական խորհուրդի նիստին ներկայ եղած է նաեւ Արցախի ներկայացուցիչ Յովհաննէս Գէորգեան՝ Ֆրանսայի Հայ դատի յանձնախումբի ներկայացուցիչ Անգինէ Կիրակոսեանի նախաձեռնութեամբ: Պետրոսեան նաեւ շնորհակալութիւն յայտնած է քաղաքապետ Սիոթիին եւ նախաձեռնութեան աջակցած քաղաքապետական խորհուրդի անդամներուն:

ՄԱՔՍԱՏՈՒՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ՊԱՇՏՕՆԵԱՆԵՐՈՒ ԿԱՐԻՔ

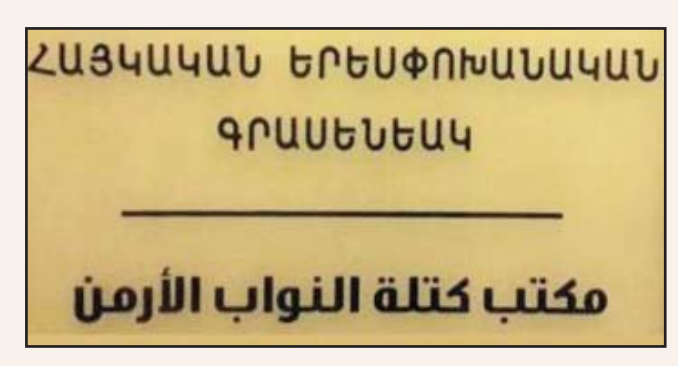

Ելեւմուտքի նախարարութեան մաքսատուներու տնօրէնութիւնը կը յայտարարէ, թէ կարիքը ունի ցամաքային սահմաններու վրայ գործող տարրերու:

Առ այդ, դիմումներ կ'ընդունի երկուշաբթի, 30 նոյեմբերէն մինչեւ երեքշաբթի, 29 դեկտեմբեր 2026:

Դիմողները պէտք է ըլլան 18-էն 25 տարեկան եւ լիբանանցի՝ աւելի քան տասը տարիէ ի վեր:

Մանրամասնութեանց համար կարելի է դիմել Երեսփոխանական գրասենեակ, ամէն օր, առաւօտեան ժամը 9:00-էն մինչեւ յետմիջօրէի ժամը 2:00:

ԵՐԵՍՓՈԽԱՆԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

ՆԱԽԱԳԱՀ ԱՈՒՆ ՇՆՈՐՀԱՒՈՐԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՍՏԱՑԱՒ

ՄԱՔՐՈՆ. «ՖՐԱՆՍԱՆ ՊԻՏԻ ՇԱՐՈՒՆԱԿԷ ՆԵՐԿԱՅ ՎՃՌՈՐՈՇ ՓՈՒԼԻՆ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԵՒ ԱՆՈՐ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ ԿՈՂՔԻՆ ԿԱՆԳՆԻԼ»

Հանրապետութեան նախագահ Ժոզեֆ Աուն Լիբանանի անկախութեան 83-ամեակին առիթով շնորհաւորական ուղերձներ ստացաւ Ֆրանսայի, Յունաստանի, Եմէնի եւ Հնդկաստանի նախագահներէն, Յորդանանի գահաժառանգէն եւ Չիլիի կառավարութենէն:

Ֆրանսայի նախագահ Էմանուէլ Մաքրոն իր ուղերձին մէջ յայտնեց. «Ֆրանսան, Լիբանանի հետ իր բարեկամութենէն մեկնելով՝ ան միշտ մտահոգուած է անոր անվտանգութեամբ, գերիշխանութեամբ, միասնութեամբ, կայունութեամբ եւ բարգաւաճումով:

«Մինչ թշնամական արարքները կը շարունակեն առօրեայ ցաւալի իրողութիւն մը մնալ, բազմաթիւ տուներ քանդուած կը մնան, հարիւր հազարաւոր տեղահանուածներու կ'արգիլուի իրենց բնօրրաններ վերադառնալ, եւ մինչ նոր մագլցումի մը նկատմամբ մտավախութիւնները կ'աւելնան, Ֆրանսան, սուղ գին վճարած քաղաքային բնակիչները պատող մտահոգութեան դէմ յանդիման, պիտի շարունակէ ներկայ վճռորոշ փուլին Լիբանանի եւ անոր ժողովուրդին կողքին կանգնիլ:

«Այս առումով, կ'ուզեմ ողջունել ձեր կողմէ տըրուած քաջարի որոշումը՝ Իսրայէլի իշխանութիւններուն հետ ուղղակի բանակցութիւններու սկսելու՝ ամուր եւ տեւական խաղաղութեան հասնելու նպատակով: 26 յունիսին եռակողմ շրջագծային համաձայնագիրի ստորագրութիւնը կարեւոր առաջին քայլ է Լիբանանի պետութեան գերիշխանութեան ամրապնդման ուղղութեամբ՝ համաձայն ՄԱԿ-ի Ապահովութեան խորհուրդի թիւ 1701 որոշումին:

«Յառաջիկայ ընտրութիւնները Լիբանանի համար յատկապէս կարեւոր են: Հետեւաբար, ձեր ազգային տօնին վերաբերեալ ձեզի կը մաղթեմ խաղաղութիւն, կայունութիւն ու բարգաւաճում, որպէսզի Լիբանանը մնայ այնպիսին, ինչպիսին կը ներկայանայ՝ խոստըմնալից հայրենիք, ուր կիներ եւ տղամարդիկ՝ իրենց տարբեր- տարբեր մշակոյթներով, համայնքներով եւ հորիզոններով, կրնան միասին ապրիլ ազատութեան ու եղբայրութեան մէջ»:

ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻ ԱՐՏԱՔԻՆ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԸ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ ՈՒՆԵՑԱՒ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԱԿԱՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ՄԸ ՀԵՏ

Խորհրդարանի արտաքին յարաբերութիւններու յանձնախումբը, որուն քարտուղարն է Հայկական երեսփոխանական պլոքի ներկայացուցիչ Յակոբ Բագրատունին, երէկ խորհրդարանին մէջ հանդիպում ունեցաւ Ֆրանսայի Ազգային ժողովի պատուիրակութեան հետ:

Խորհրդարանի արտաքին յարաբերութիւններու յանձնախումբի նախագահ Ֆատի Ալամէ հանդիպումէն ետք յայտնեց, որ ժողովը արդիւնաւէտ էր եւ առիթ էր ընդգծելու Լիբանանն ու Ֆրանսան իրար կապող պատմական յարաբերութիւններու խորութիւնն ու այն դերը, որ Ֆրանսան կատարած է Լիբանանին, անոր գերիշխանութեան եւ կայունութեան աջակցելու մէջ:

Ան նշեց, որ ֆրանսական պատուիրակութիւնը շեշտը դրած է այն հարցին վրայ, որ Լիբանան պէտք է իր գերիշխանութիւնը վերականգնէ, եւ լիբանանցիներուն միջեւ պէտք է տեւական ու հիմնական երկխօսութիւն ըլլայ:

«Հանդիպումի ընթացքին քննարկուեցան քանի մը հիմնական հարցեր, որոնց կարեւորագոյնը հարաւային Լիբանանի մէջ ստեղծուած իրավիճակն ու թիւ 1701 որոշումն էր: Մենք ընդգծեցինք կայունութեան անհրաժեշտութիւնը, պետական իշխանութիւնը մինչեւ սահմաններ տարածելը եւ լիբանանեան բանակին՝ իբրեւ անվտանգութեան հիմնաքար, աջակցիլը: Մենք ընդգծեցինք ՖԻՆԻԼ-ի հեռացումէն ետք բացը կանխարգիլելու կարեւորութիւնը եւ խնդրեցինք, որ Ֆրանսան շարունակէ իր յառաջատար դերը Ապահովութեան խորհուրդին մէջ՝ յաջորդ փուլին համար յստակ ու կայուն կարգաւորումներ ապահովելու համար: Ֆրանսան այժմ պատասխանատու պիտի ըլլայ Ապահովութեան խորհուրդին ներկայացուելիք առաջարկուող լուծումներու մշակման համար, եւ մենք յոյս ունինք, որ Լիբանանի պահանջները պիտի իրականացուին», ըսաւ ան:

Արտաքին յարաբերութիւններու յանձնախումբի նախագահը ըսաւ, որ նաեւ անդրադարձ կատարուած է իսրայէլեան յարձակումներուն պատճառով ներքին տեղահանութեան, ինչպէս նաեւ սուրիացի տեղահանուածներու հարցին: Համաձայնութիւն գոյացած է խորհրդարանական գործակցութիւնը աւելի ամրապնդելու եւ երկու յանձնախումբերուն միջեւ փոխադարձ այցելութիւններ կատարելու:

«Լիբանան կառչած պիտի մնայ Ֆրանսայի հետ իր բարեկամութեան», նշեց Ալամէ:

ԺՈՄՊԼԱԹ ԱՅՑԵԼԵՑ ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ԴԵՍՊԱՆԻՆ

Ընկերվար յառաջդիմական կուսակցութեան նախկին ղեկավար Ուալիտ Ժոմպլաթ եւ կուսակցութեան ղեկավար, Ժողովրդավարական հանդիպում երեսփոխանական պլոքի նախագահ Թէյմուր Ժոմպլաթ երեսփոխան Ուաէլ Ապու Ֆաուրի ընկերակցութեամբ այցելեցին Լիբանանի մէջ Միացեալ Նահանգներու դեսպան Միշէլ Իսային:

Շար.ը՝ էջ 8

ԱՅՍՕՐ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՄԷՋ ՑԱՄԱՔԱՅԻՆ ՓՈԽԱԴՐԱՄԻՋՈՑՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ՍԵՆՏԻՔԱՆԵՐՈՒ ԲՈՂՈՔԻ ՅՈՅՑ

Լիբանանի մէջ ցամաքային փոխադրամիջոցներու միութիւններու եւ սենտիքաներու նախագահ Պասսամ Թլէյս երէկ հրաւիրեց մամլոյ ասուլիսի մը, որ նուիրուած էր այսօր նախատեսուած բողոքի հաւաքներուն եւ երթերուն:

«Կառավարութիւնը մեզի ստիպեց այս քայլին դիմել, անիկա մարդոց կամ որեւէ հեղինակութեան դէմ ուղղուած չէ, որովհետեւ հարցը օրէնքի կիրարկման մասին է, եւ մենք անոր գործադրութեան կը զօրակցինք, աւելի՛ն, պատասխանատու դիրքերու վրայ գտնուողներուն կոչ կ'ուղղենք՝ իրենց պատասխանատուութիւններուն տէր կանգնելու», ըսաւ ան:

«Պէտք է ըսենք, թէ վաղուան քայլը սկիզբն է, եւ ճամբայ փակել պիտի չըլլայ: Մենք ցոյց եւ նստացոյց կը կատարենք, ուստի երթերն ու հաւաքները օրինական են», ըսաւ Թլէյս՝ աւելցնելով. «Նախօրօք ներում կը հայցենք քաղաքացիներէն, դպրոցականներէն, ուսուցիչներէն ու պաշտօնեաներէն, եւ բոլորէն, որ վաղը գործ ունին, որովհետեւ (մեր քայլը պիտի տեւէ) առաւօտեան ժամը 6:00-էն մինչեւ հաւաքի գլխաւոր վայր Կեդրոնական Պէյրութի Ռիատ Սոլի եւ Նահատակաց հրապարակի վրայ մամլոյ ասուլիսի ընթացքին աւարտի յայտարարումը: Ճամբայ փակողներ չենք, սակայն հաստատօրէն երթեւեկի դժուարութիւն պիտի ըլլայ ինքնաշարժներու, բեռնակառքերու, փոխադրամիջոցներու եւ **սիթեռնիներու** մեծ թիւին պատճառով»:

Շար.ը՝ էջ 8

ԼԻԲԱՆԱՆԵԱՆ ԿԱՐՃ ԼՈՒՐԵՐ

● ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻ նախագահ Նեպիհ Պըրրի երկուշաբթի, 30 նոյեմբերի կէսօրէ առաջ ժամը 11:00-ին խորհրդարանը հրաւիրեց լիագումար նիստի՝ շարունակելու համար 12 նոյեմբերին գումարուած նիստի օրակարգի մնացեալ կէտերուն քննարկումը:

● ԱՂԲԻՒՐ մը «Անպա Էլեքթրոնիա»-ին. «Նախագահ Աունի դիրքորոշումները մեծապէս թելադրուած էին Հըզպալլայի քաղաքականութեամբ եւ Լիբանանի անվտանգութեան ու գերիշխանութեան վերաբերեալ անոր ստեղծած խնդիրներով՝ ըլլան անոնք զէնքի եւ պայթուցիկ նիւթերու վերահսկման հարցերը, թէ լիբանանեան իրականութիւնը Իրանի հետ ճակատման հաշիւներու հետ կապելու շարունակումը»:

● ԱՂԲԻՒՐ մը «Ախպար» օրաթերթին. «Նախագահ Աուն Խորհըրդարանի նախագահ Պըրրին դրաւ տարբեր իրականութեան մը առջեւ, երբ դիրքորոշումները աւանդական տարակարծութենէն անդին անցան եւ սկսան խաթարել նախագահութեան ու Դիմադրութեան միջեւ յարաբերութիւններուն խորքը»:

● «ՄՈՒՏՈՒՆ»-Ի տեղեկութիւններուն համաձայն, «Պաապտայի պալատին ու Հարեթ Հրէյքի միջեւ հաղորդակցութեան կապերը տակաւին կտրուած են՝ հանրապետութեան նախագահին եւ Հըզպալլային միջեւ զէնքի մենաշնորհման ու իսրայէլեան բռնագրաւումին նկատմամբ մօտեցումին վերաբերեալ տարակարծութիւններու շարունակման պատճառով»:

● «ԱՆՊԱ ԷԼԵՔԹՐՈՆԻԱ». «Լիբանանեան թղթածրարը Ուաշինկթընի մէջ Ռուպիոյի եւ անոր քաթարցի պաշտօնակիցին կատարած բանակցութիւններուն սեղանին վրայ էր»:

● «ԼԵՊԱՆՈՆ ՖԱՅԼԸ»-Ի տեղեկութեան համաձայն, «շրջանային երկիր մը միջամտած է երկու դաշնակիցներու միջեւ լարուածութիւնը մեղմացնելու համար՝ ձգտելով զսպել անոնց միջեւ աճող օտարացումը եւ կանխարգիլել վէճին վերածուիլը քաղաքական խզումի, որ կ'ազդէ ներկայ փուլի հաւասարակշռութեան եւ գործընթացներուն վրայ»:

● «ՄՈՒՏՈՒՆ»-Ի տեղեկութեան համաձայն, «Քաթարի արտաքին գործոց նախարարը անցեալ ամիս Պէյրութ իր այցելութեան ընթացքին ներկայացուցած էր շարք մը գաղափարներ, որոնք կը վերաբերէին իսրայէլեան պատերազմի դադրեցման եւ ՖԻՆԻԼ-ին այլընտրանք եղող դասաւորումներուն: Հաղորդակցութիւններէն հասկցուեցաւ, թէ Տոհան կրնայ այդ գաղափարներէն մէկ քանին դնել սեղանին վրայ այն բանակցութիւններուն, որոնց առնչութեամբ ամերիկացիներուն եւ իրանցիներուն միջեւ միջնորդութիւն կը կատարէ»:

● «ԼԵՊԱՆՈՆ ՖԱՅԼԸ»-Ի տեղեկութեան համաձայն, «Իրանցի բարձրաստիճան պաշտօնատար մը Լիբանանի մէջ դաշնակիցներու փոխանցած է, թէ Թեհրան ՄԱԿ-ի Ապահովութեան խորհուրդի թիւ 1701 որոշումը բարեփոխումներու ենթարկելուն չի զօրակցիր, ինչպէս նաեւ դէմ է շրջագծային համաձայնութեան Ապահովութեան խորհուրդին փոխանցման կամ անոր միջազգային պարտադիր բնոյթի շնորհման՝ զգուշացնելով, որ այդպիսի քայլերը կրնան բախումի եւ հարաւային Լիբանանի մէջ տեղակայման կանոններու փոփոխութեան դուռ բանալ, ինչպէս նաեւ կրնան ամրապնդել քաղաքական ու ապահովական իրողութիւններ, որոնք կը շրջանցեն այս ձեւաչափը, որուն շուրջ փոխըմբռնում գոյացած է»:

● «ՄՈՒՏՈՒՆ». «Լիբանան գրաւ կը դնէ Քաթարի բանակցութիւններու այս հոլովոյթի հարաւային Լիբանանի վիճակին վրայ ազդեցութեան կարելիութեան վրայ, յատկապէս յարձակումները դադրեցնելու եւ մագլցումի հաւանականութիւնը նուազեցնելու առումով: Լիբանանի գրաւը չէ հիմնուած ամերիկեան-իրանեան կայացած փոխըմբռնման գոյութեան վրայ, այլ այն գիտակցութեան վրայ, թէ որեւէ բեկում կրնայ լիբանանեան թղթածրարի կարգաւորման որոշ կարելիութիւն ընծայել»:

● «ՄՈՒՏՈՒՆ». «Նախագիծը, որուն վրայ Ֆրանսան Ուաշինկթընի հետ համակարգումով կ'աշխատի, կը նախատեսէ վեց ամիս տրամադրել ՖԻՆԻԼ-ի ուժերու հեռացման գործողութեան, եւ անիկա կը թուի շահագրգիռ կողմերուն միջեւ համաձայնութիւն յառաջացնելու ամէնէն մօտ նախագիծը ըլլալ»:

● ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ աղբիւրներ «Նիտա Ուաթան» օրաթերթին. «Իսրայէլ իր զինուորական գործողութիւնները աշխուժացուց՝ ընդլայնելու համար այն, ինչ որ «ապահովութեան գիծ» կը կոչէ՝ մեկնելով իսրայէլեան ընտրութիւններուն ժամանակ Հըզպալլայի կողմէ հովիտներ ներթափանցելու եւ ապաստան գտնելու փորձերու մասին հետախուզական տեղեկութիւններէ: Այս շարժումները նոր են, եւ վերջին օրերուն անոնց կշռոյթը դանդաղած է»:

● «ԼԵՊԱՆՈՆ ՖԱՅԼԸ»-Ի տեղեկութեան համաձայն, «Ամերիկացի պաշտօնատար մը քաղաքական բարձրաստիճան գործիչէն հետաքրքրուած է այն պատճառներով, որոնք Լիբանանի պետութեան արգելք կը հանդիսանան Հըզպալլայի դէմ ուժ կիրարկելու: Հարցում մը, որ կ'արտացոլէ պետութեան զէնքի մենաշնորհ ունենալու հարցի լուծման ուղղութեամբ արտաքին ճնշումներու չափը եւ լիբանանեան իշխանութիւններուն համար այս հարցի լուծման մէջ գոյութիւն ունեցող ընտրանքներու սահմանափակութիւնը»:

● «ԼԻՈՒԱ» օրաթերթ. «Վաստակաւոր քաղաքագէտ մը իր հանդիպումներուն ընթացքին կը կրկնէ նախագահ Քամիլ Շամունի հռչակաւոր խօսքը. «Իրաքի մէջ տեղի ունեցողին հետեւեցէ՛ք, որպէսզի գիտնաք, թէ Լիբանանի մէջ ի՛նչ կրնայ տեղի ունենալ»:

● «ԱԽՊԱՐ» օրաթերթ. «Ապահովական աղբիւրներ հերքեցին, թէ (Քահի պայթուցիկներու հարցի) հետաքննութիւնը կրնայ թղթածրարին կամ ամբողջ ցանցին մանրամասնութիւններուն հասած ըլլալ, սակայն թղթածրարը փոխանցուեցաւ բանակի գաղտնի սպասարկութեան, որ հետաքննութեան պիտի ձեռնարկէ՝ ճշդելու համար մաքսանենգման մէջ այս ցանցի անհատներուն ունեցած փորձառութեան բնոյթը»:

● ԱՊԱՀՈՎԱԿԱՆ աղբիւրներ «Ախպար» օրաթերթին. «(Քահի պայթուցիկներու հարցով) մեղադրուողներուն թիւը բարձրացաւ 7-ի, որոնցմէ 5-ը կը պատկանին Ռատի ընտանիքին, անոնք սուրիական ծագումով լիբանանցիներ են, իսկ երկու ուրիշներ Ֆայիատ ընտանիքէն են, եւ անոնց հետ Ատաս ընտանիքէն կին մը կայ»:

● 95 եւ 98 օքթան պենզինի գիները նուազեցան 49000 լ.ո.-ով եւ յաջորդաբար հասան 2.242.000 լ.ո.-ի եւ 2.260.000 լ.ո.-ի, մազութին գինը նուազեցաւ 48000 լ.ո.-ով եւ հասաւ 2.397.000 լ.ո.-ի, իսկ պիւթակազին գինը նուազեցաւ 12000 լ.ո.-ով եւ հասաւ 1.625.000 լ.ո.-ի:

● ԼԻԲԱՆԱՆԻ մէջ սպառողական ապրանքներու գիներու ցուցանիշը հոկտեմբեր 2026-ին սեպտեմբեր 2026-ի համեմատ 2,04 առ հարիւրի աճ արձանագրած է, իսկ հոկտեմբեր 2025-ի համեմատ՝ 16,17 առ հարիւրի աճ:

ՀՅԴ 136-ԱՄԵԱԿ

ՀՅ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ՝ ՊԱՏՆԷՇԻՆ ՎՐԱՅ, ԱՒԵԼԻ ՔԱՆ ԵՐԲԵՔ

1925-ին, երբ Ժ. Ընդհանուր ժողովը կ’որոշէր Դաշնակցութեան օրը տօնել ամէն տարի աշնան, գլխաւոր նպատակն էր ինքնաքննութեան, ամփոփումի փորձ մը կատարել:

Ակնարկ մը դէպի ետ, կտրուած ճամբան չափելու, չարն ու բարին դատելու եւ վաղուան աշխատանքին պատրաստուելու համար:

Ամփոփուիլ, խորհրդածել, քննել եւ դատել,- այս արժանիքները միշտ ալ ունեցած է ՀՅ Դաշնակցութիւնը, ինքնապաշտպանութեան ամեհի փոթորիկներուն մէջ, երբ կը գործէր ամեհի փոթորիկներուն մէջ, երբ կը գործէր հայրենի հողին վրայ:

Տարին անգամ մը եւս հանդիսաւորապէս կատարել այդ պարտականութիւնը՝ կը նշանակէ՝ վերագնահատման եւ վերանորոգման ճիգ մը փորձել:

Այս միջոցին սարքուած տօնակատարութիւնները կը ձգտին ոգեկոչել անցեալը, իբրեւ ներշնչարան, բայց նաեւ իբրեւ ազդարարութիւն:

Այդ առթիւ, կը յիշենք «բազում գործս արութեան», որոնք նոր շրջան մը բացին մեր պատմութեան մէջ:

Յիշելով իսկապէս փառաւոր եւ աննախընթաց քաջագործութիւնները, չենք մոռնար, նաեւ, ճակատագրական վրիպումները:

Դաշնակցութիւնը կը մնայ միշտ անխոցելի, ցորչափ կը գործէ ինքնաքննութեան բնազդը:

Մեր կուսակցութեան հիմնական արժանիքներէն մին է ինքնավստահութիւնը,- տոկուն կեցուածք, սուր նայուածք եւ վճռականութիւն՝ խօսքի թէ գործի մէջ:

Մենք ինքնավստահութիւնը չենք շփոթեր ինքնահաւանութեան հետ:

Եթէ այդ մեղքը գործէինք, Դաշնակցութիւնը շատոնց կէս ճամբան մնացած պիտի ըլլար:

Ինքնավստահութեան, ինքնագործունէութեան այդ առնական կորովն էր, որ հաւատք ներշնչեց անճար ժողովուրդի մը, աստիճանաբար հարթելով անոր ազատութեան ճամբան:

Նոյն սուր նայուածքը եւ վճռականութիւնը այսօր ալ գլխու պտոյտ կը պատճառեն Դաշնակցութեան հակառակորդներուն:

Խեղճերը տակաւին չեն գտած մեր անսպառ ուժին եւ յարատեւութեան գաղտնիքը:

Չեն գիտեր, թէ Դաշնակցութիւնը անփոխարինելի է իբրեւ մղիչ ուժ եւ իբրեւ արթուն պահակ: Իբրեւ յառաջապահ ճակատ:

Հանրային գործունէութեան ո՛րեւէ ասպարէզի մէջ, ուր որ Դաշնակցութիւնը կրցած է դեր մը կատարել, միշտ զգալի եղած է վերանորոգման շունչը:

Դարերու ընթացքին, թմրած էր ժողովուրդին դիմադրութեան, ինքնապաշտպանութեան բնազդը:

Մարդիկ թեւեր ունէին, բայց կը վախնային վերցնել, երբ թշնամին անխնայ կը զարնէր:

Դաշնակցութիւնը սորվեցուց ո՛չ միայն թեւերը վերցնել, այլեւ՝ զարնել:

Համատարած բռնակալութիւնը խոր թմրութեան դատապարտած էր նաեւ միտքը, ազգային թէ քաղաքական տեսակէտով:

Դաշնակցութիւնը արթնցուց, աշխուժացուց մտածումը:

Մշակոյթի ճակատին վրայ եւս, թարմութեան, ինքնուրոյն ստեղծագործութեան վտակներ բացուեցան, շնորհիւ Դաշնակցութեան սլացքին:

Նոյնիսկ մեր արդի աշխարհաբարը շատ բան կը պարտի Դաշնակցութեան շունչին, իր խոյանքով, խորութեամբ եւ նրբութեամբ:

Քաղաքական ասպարէզին մէջ չգտնուեցաւ ուրիշ հոսանք մը, որ կարենար գերազանցել Դաշնակցութեան վաստակը, գիրով թէ գործքով:

Քաղաքական գրականութիւն ունեցա՞ծ էինք մենք, Դաշնակցութենէն առաջ:

Դաշնակցութիւնը չ’անտեսեր իր շարքերէն դուրս եղած ուժերը, երբ կ’ուզեն ծառայել պարկեշտօրէն, այս կամ այն ճակատին վրայ:

Մեր կուսակցութիւնը ո՛չ աղանդ է, ոչ ալ փարախ:

Որքա՜ն անկուսակցական արժէքներ ծաղկեցան, ներշնչուելով Դաշնակցութեան դաւանանքէն եւ գործէն:

Պատնէշին վրայ, աւելի քան երբեք, ընկերներ եւ ուղեկիցներ:

Բայց, չմոռնանք, որ դիրքերը կը մնան ամուլ փառքեր, առանց նոր ուժերու եւ յարատեւ աշխատանքի:

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

6 նոյեմբեր 1954

ՏՈՔԹ. ԲԱԲԳԷՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆԻ ԱՐԽԻՒԷՆ

ԴԱՇՆԱԿՑԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՋ ՕՐԻՆԱԿԸ ԸՆԿԵՐ Մ. ՊԱՐՈՆԵԱՆ

Շատեր ունին այն թիւր կարծիքը, որ հայ յեղափոխական դաշնակցութեան մէջ ակնառու դէմքերն են դեր վերցնողները: Ընկեր, տոքթ. Բ. Փափազեանի կողմէ մօտ վաթսուն տարի առաջ գրուած եւ համեստ ու պարզ ընկերոջ մը՝ ընկեր Մկրտիչ Պարոնեանի յիշատակին նուիրուած այս գրութիւնը հակառակը կը շեշտէ: Մկրտիչ Պարոնեան Քաղաքի Ժողովրդային տան պահակտնտեսն էր:

Ծ. Մ.

Հաւատաւոր, հաւատարիմ, աննկուն, համեստ, խոնարհ, անանձնական, զոհաբերող, յաւէտ նուիրուած մը՝ ընկ. Մկրտիչ Պարոնեանը, որուն աչքերուն մէջ փայլող հաւատքի ու վստահութեան կայծը պիտի չտեսնեն այլեւս անոնք, որոնք Դաշնակցութեան քաղաքի ակումբը կու գային, ժողովի մը, դասախօսութեան մը, աշակերտական կամ ուսանողական հանդիպումի մը, Օգնութեան խաչի հաւաքոյթի մը համար:

Հողը կը ծածկէ իր մարմինը հիմա: Չի կրնար ծածկել ճառագայթումը իր ապրումին, գաղափարներուն ու հաւատքին:

Որովհետեւ, տարօրինակ կերպով, առանց բանախօսութեան կամ դասաւանդութեան, իր անձովն իսկ, ներկայութեամբը, հաւատարմութեամբն ու աշխատանքի անսպառ պատրաստակամութեամբ, Հայ ազգի եւ ՀՅ Դաշնակցութեան մասին իր ունեցած անսասան հաւատքովն ու վստահութեամբ, կը դաստիարակէր իրեն հետ յարաբերութեան մէջ եղողները, առանց րոպէ մը անգամ մտածելու, թէ ինք այդ րոպէին կուսակցութեան օրինակը տուողներէն մէկն էր, ապագայ սերունդի պատրաստութեան ծառայողներէն մէկը:

Հոդ է գաղտնիքը մատուցուած ծառայութեան արժէքին, առանց հովերու, առանց մեծամտութեան, առանց նուազագոյն չափով իսկ յաւակնոտութեան կամ փառամոլութեան ծառայելը ժողովուրդին ու կազմակերպութեան, ու երբեք, երբեք առաջ չքշել թիւը տարիներուն, քանակը մատուցուած ծառայութեանց, զոհաբերուածին ծանրութիւնը:

Մեղադրանքն ու քննադատութիւնը, որ այնքան տարածուած ու աժան երեւոյթ է, տեղ չգտաւ իր մօտ. ինչքան դիւրին պիտի ըլլար իրեն համար խօսիլ աջ ու ձախ, ասոր կամ անոր, այս կամ այն քայլի, այս կամ այն երեւոյթի մասին... անգաղտնապահութիւնը իրմէ սկսած պիտի չըլլար:

Նկարագիրն ու դաշնակցականի առողջ գիտակցութիւնը թոյլ չէր տար: Գաղտնապահութիւն բառը իրմով ուրիշ իմաստ մը կը ստանար, կրնար իրմէ տարածուիլ իր չորս կողմը ելք ու մուտք գործող պատանիներուն, երիտասարդներուն հոգիներէն ներս, եւ կը տարածուի անշուշտ, երբ կեանքը հարկադրէ գիտակցութեան լոյսին բերել առնուած քայլերն ու արտայայտուած մտքերը, ըսուած խօսքերը:

Թող չկարծուի, թէ կեանքի անխուսափելի դըժուարութիւնները չէր տեսներ, իր սիրտն ու հոգին չէին արիւներ, երբ այս կամ այն երեւոյթը, այս կամ այն իրողութիւնը գային հարուածելու կուսակցութիւնը: Ընդհակառակը: Խորունկէն եկող ցաւի ճիչ մը կը բարձրանար իր շրթունքներուն. անոնք չէին բացուեր սակայն, աջ ու ձախ պոռալու համար իր անձկութիւնն ու հաւատքը միաժամանակ: «Աստուած ուժ եւ կարողութիւն տայ անոնց ուսերուն, որոնց վրայ այս ծանր բեռը կայ», կ’ըսէր: Չէր անդրադառնար, եւ չէիր կրնար իրեն ըսել, թէ Ի՛ՐՈՒՍԵՐՈՒՆ ՈՒԺԻՆ ՎՐԱՅ ԷՐ ԲԵՌՑԱԾ ԻՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ, ԾԱՆՐ ԲԵՌԸ, որուն կ’ակնարկէր: Խորունկէն եկող իրական համեստութիւնը պիտի վիրաւորուէր, պիտի կարծէր, թէ կատակ է՝ կ’ընէիր, թէ զինք ձեռք կ’առնէիր:

Հիմա սակայն, որ չկայ իր մարմինը, հիմա կըրնամ ըսել իրեն, թէ ծառայութեան ծանրութեան բեռը իր եւ իրեն նման հաւատաւորներու, հաւատարիմներու, համեստներու, անանձնական մօտեցման տակ եղողներու, աննկուն վճռականութեամբ գործող ու զոհաբերողներու, յաւէտ նուիրուածներու ուսերուն է:

Հայութեամբ ու դաշնակցական գաղափարականութեամբ հարուստ, միաժամանակ եսին ամբողջական զոհաբերութիւնը կատարած հաւատաւորներու ուսերուն վրայ է, որ կանգուն կը մնայ ու պիտի մնայ ՀՅ Դաշնակցութեան շէնքը:

Նման նուիրեալ մըն էր ընկ. Մկրտիչ Պարոնեան, որուն ուսերը չկան այլեւս բեռան տակ: Բեռը կայ: Նոր ուսեր պէտք են, նոր ուսեր արդէն իսկ տեղը բռնած են այս րոպէին, առանց որ մենք գիտնանք, թէ որո՞ւ ուսերն են անոնք: Այդպէս է ճակատագիրը հաւատաւոր խոնարհներուն: Այդտեղ է արժէքը եւ ուժը անցած ու գալիք բոլոր Մկրտիչ Պարոնեաններուն:

Բ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

20/2/1968

ՆՇԱՆՈՂԸ ԲԱՐՁՐ ՊԱՀԵԼՈՒ ՀՐԱՄԱՅԱԿԱՆԸ՝ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵՆԱԿԱՆ ՀԵՌԱՆԿԱՐՈՎ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԱԿԱՆ ԻՐԱԳՈՐԾՈՒՄՆԵՐԷՆ ԴԷՊԻ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵՆԱԿԱՆ ՅԱՌԱՋԸՆԹԱՑ

«Մարզիկ»-ի թիւ 442-ի խմբագրականը՝ «Նշանողը բարձր պահելու հրամայականը», որ լոյս տեսաւ «Ազդակ»-ի նոյեմբեր 7-ի թիւին մէջ, եւ նոյն օրը հրապարակուած՝ Երեւանի մէջ կայացած ՀՄԸՄ-ի 12-րդ միջդիւանական խորհրդաժողովին մասին հաղորդագրութիւնը առիթ կու տան անդրադառնալու մեր կազմակերպութեան վերջին շրջանի գործունէութեան, ձեռքբերումներուն եւ ապագայի կարելիութիւններուն:

Վերջին ամիսներուն իրականացած նախաձեռնութիւնները՝ առաջին նաւապետոյտը, քարոզչական Ա. խորհրդաժողովը, համա-ՀՄԸՄ-ական 13-րդ բանակումը՝ իր 836 մասնակիցներով եւ «Կինես»-ի համաշխարհային մրցանիշով, «Արարատեան» կարգի շնորհումը 63 երէց սկաուտ ղեկավարներու, ինչպէս նաեւ միջազգային մակարդակի մարզական յաջողութիւններու արժեւորումը կը վկայեն միութենական աշխուժութեան, նուիրումի եւ իրագործումի կարողութեան մասին: Միջդիւանական խորհրդաժողովն ալ կարեւոր առիթ մըն է փորձառութիւններ փոխանակելու, վարչական գիտելիքներ զարգացնելու եւ զանազան շրջաններու միջեւ գործակցութիւնը ամրապնդելու համար:

Այս իրագործումները արժանի են գնահատանքի: Անոնք նաեւ առիթ կու տան աւելի լայն հարցում մը ուղղելու մենք մեզի. ինչպէ՞ս կրնանք կազմակերպական մեր աշխուժութիւնը վերածել հաստատութենական երկարատեւ յառաջընթացի:

ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐՈՒ ՅԱՋՈՂՈՒԹԵՆԷՆ ԴԷՊԻ ԱՐԴԻՒՆՔՆԵՐ ԵՒ ՄԱՐԴԿԱՅԻՆ ՆԵՐՈՒԺ

Կազմակերպութեան մը գործունէութիւնը բնականաբար կ’արտացոլայ իր ձեռնարկներուն, բանակումներուն, խորհրդաժողովներուն եւ հանդիսութիւններուն ընդմէջէն: Սակայն երկարաժամկէտ յաջողութիւնը միայն իրականացած ձեռնարկներու թիւով կամ ծաւալով չի չափուիր: Աւելի խորքային հարցումը այն է, թէ ի՞նչ արդիւնք կու տան այդ գործունէութիւնները: Արդեօք մեր ծրագիրները կը զարգացնե՞ն երիտասարդներու կարողութիւնները, կը բարելաւե՞ն սկաուտական եւ մարզական դաստիարակութեան որակը, կը նպաստե՞ն համայնքային կեանքին եւ, ամէնէն կարեւորը, կը պատրաստե՞ն պատասխանատուութեան եւ առաջնորդութեան պատրաստ նոր սերունդ:

Գործնական քայլ մը կրնայ ըլլալ այն, որ իւրաքանչիւր գլխաւոր նախաձեռնութեան աւարտէն ետք, որոշ ժամանակամիջոցի մը ընթացքին, պատրաստուի անոր արդիւնքներուն համառօտ գրաւոր գնահատումը: Այսպիսով, յաջորդ նախաձեռնութիւնը կը կառուցուի ձեռք բերուած փորձառութեան վրայ, եւ արժէքաւոր դասերը չեն կորսուիր վարչութենէ վարչութիւն:

ՀՄԸՄ-ի շարունակականութիւնը մեծապէս հիմնուած է սերունդներու նուիրումին եւ կամաւոր աշխատանքին վրայ: Սկաուտական երէց ղեկավարներու վաստակին գնահատումը այդ ժառանգութեան արժեւորման կարեւոր արտայայտութիւնն է: Միաժամանակ փորձառութեան փոխանցումը, երիտասարդներու պատասխանատու դերերու աստիճանական յանձնումը, ղեկավարութեան դաստիարակութիւնը եւ յաջորդականութեան ծրագրումը նոյնքան կարեւոր են այդ ժառանգութիւնը ապագային փոխանցելու համար:

Այս առումով, օգտակար պիտի ըլլայ գիտնալ, թէ նախորդ տարիներու «Արարատեան» կարգի տիրացողներէն քանի՞ներ այսօր կը շարունակեն ղեկավար պատասխանատուութիւններ ստանձնել, եւ ի՞նչ կրնանք ընել, որպէսզի անոնց փորձառութիւնը մնայ կազմակերպութեան ծառայութեան մէջ: Գնահատանքը կը պատուէ անցեալի վաստակը, ծառայութեան շարունակականութիւնը կ’ապահովէ անոր ապագան:

Անհատներու նուիրումը կը հարընտացնէ կազմակերպութիւնը, իսկ հաստատութենական ուժը կ’աճի այն ժամանակ, երբ անհատական փորձառութիւնը կը վերածուի փոխանցելի գիտելիքի, կարողութեան եւ շարունակական համակարգի: Գործունէութեան յաջող կազմակերպումը կարեւոր է, անոր դաստիարակչական, մարդկային եւ համայնքային արդիւնքը՝ նոյնքան կարեւոր: Այս երկու չափանիշները միասին կը կազմեն կազմակերպութեան իրական յառաջընթացին պատկերը:

ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵՆԱԿԱՆ ՀԱՂՈՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. ՏԵՂԵԿԱՏՈՒՒԹԵՆԷՆԴԷՊԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՈՒՂՂՈՒԹԵԱՆ ՁԵՒԱՒՈՐՈՒՄ

«Մարզիկ»-ի խմբագրականները, Կեդրոնական վարչութեան հաղորդագրութիւնները եւ կազմակերպական գործունէութեան տեղեկագրումները կարեւոր դեր ունին: Անոնք անդամական շարքերուն կը ներկայացնեն կատարուած աշխատանքը, կը ծանօթացնեն նախաձեռնութիւնները եւ կը պահպանեն կազմակերպական կեանքի շարունակական արձանագրութիւնը:

Հաղորդակցութեան այս կարեւոր դերը կարելի է նաեւ ընդլայնել: Գործունէութեան տեղեկացման կողքին, անոնք կրնան անդամներուն հետ բաժնեկցիլ նաեւ աւելի լայն մտածողութիւն՝ կազմակերպութեան առաքելութեան, ռազմավարական առաջնահերթութիւններուն, դիմագրաւած մարտահրաւէրներուն եւ ապագայի ուղղութեան մասին:

Այս մօտեցումով «Մարզիկ»-ը եւ պաշտօնական հաղորդագրութիւնները կրնան ծառայել ոչ միայն իբրեւ գործունէութեան եւ իրագործումներու ներկայացման միջոցներ, այլեւ՝ իբրեւ կազմակերպական կրթութեան եւ ընդհանուր մտածողութեան զարգացման հարթակներ: Անդամական շարքեր ոչ միայն կը տեղեկանան, թէ ի՛նչ կատարուած է, այլեւ կը հասկնան, թէ տըւեալ նախաձեռնութիւն մը ինչո՞ւ կատարուած է, ի՞նչ նպատակ կը հետապնդէ եւ ի՞նչ տեղ ունի կազմակերպութեան երկարաժամկէտ ուղղութեան մէջ:

Նման հաղորդակցութիւնը կը նպաստէ տեղեկացուած մասնակցութեան, ընդհանուր պատասխանատուութեան եւ կազմակերպութեան զանազան մակարդակներուն միջեւ աւելի ամուր կապերու ձեւաւորման:

ՌԱԶՄԱՎԱՐԱԿԱՆ ՄՏԱԾՈՂՈՒԹԻՒՆԸ՝ ԻԲՐԵՒ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԱԿԱՆ ՄԾԱԿՈՅԹ

ՀՄԸՄ-ի ուժը միշտ եղած է գործնական իրագործումը: Մեր կազմակերպական մշակոյթը կառուցուած է ձեռնարկներու, բանակումներու, մրցումներու եւ ծրագիրներու շուրջ, եւ այդ մշակոյթը տարիներու շարունակ ծառայած է մեր գոյատեւման ու աճին: Մեզմէ շատեր, ներառեալ՝ այս տողերը գրողը, այդ մշակոյթին մէջ հասակ առած են եւ անոր ընդմէջէն ծառայած են:

Սակայն կազմակերպական զանազան մակարդակները զանազան դերեր ունին: Մասնաճիւղի մակարդակին ծրագիրը աշխատանքի բնական եւ անհրաժեշտ ձեւն է: Կեդրոնական մակարդակին, սակայն, գլխաւոր պատասխանատուութիւնը կը կեդրոնայ ուղղութեան, չափանիշներու, կարողութիւններու զարգացման եւ գնահատման վրայ: Կեդրոնական մարմինի մը իսկական ներդրումը կը չափուի ո՛չ միայն իր անմիջականօրէն կազմակերպած ձեռնարկներով, այլեւ, մանաւանդ, այն կարողութեամբ, զոր կը ստեղծէ, որպէսզի բոլոր շրջաններն ու մասնաճիւղերը աւելի լաւ իրականացնեն իրենց առաքելութիւնը:

ՀՄԸՄ-ի մէջ ռազմավարական հարցերու քննարկման առիթներ գոյութիւն ունին: Համա-ՀՄԸՄ-ական քառամեայ Ընդհանուր ժողովները, Կեդրոնական վարչութեան տարեկան նիստերը եւ միջդիւանական խորհրդաժողովները բնական հարթակներ են կազմակերպութեան ընդհանուր ուղղութեան, առաջնահերթութիւններուն եւ ապագայ մարտահրաւէրներուն անդրադառնալու համար: Այս տարի Կեդրոնական վարչութեան տարեկան լիագումար ժողովը, որ գումարուեցաւ Երեւանի մէջ, խորհրդաժողովէն առաջ եւ առիթ ունեցաւ ներկայութեամբ կայանալու, նման խորհրդածութեան յարմար առիթ մըն էր:

Հրապարակային հաղորդագրութիւնները բնականաբար կը կեդրոնան կատարուած աշխատանքին վրայ, եւ պարտադիր չէ, որ արտացոլացնեն ժողովի մը ամբողջ բովանդակութիւնը: Այս առիթով, սակայն, կ’արժէ մտածել աւելի ընդհանուր հարցի մը մասին. ինչպէ՞ս կրնանք նման ժողովներու եւ համագումարներու ժամանակը օգտագործել ո՛չ միայն ընթացիկ հարցերու եւ ծրագիրներու քննարկման, այլեւ աւելի խորքային, հետեւողական եւ ապագայամէտ ռազմավարական խորհրդածութեան համար:

ՏՈՔԹ. ՇԱՀԷ ԵՆԻԳՈՄՇԵԱՆ

Շար.ը՝ էջ 6

ՀԱՄՈՎ ՊԱՂՊԱՂԱԿ. ԱՆՀԱՄ «ԲԱՐԲԱՐԱԿ». ՏԱՌԱՅԻ ՏԱՌԱԴԱՐՁՈՒԹԵԱՆ ՏԱՌՊԱՆՔԸ

1988 թուականին Ֆրանսայի Սեն Թրոփէ նշանաւոր ծովափնեայ աւանին մէջ հայ մը՝ Հերի Թէնէքէճեան, հիմնադրեց պաղպաղակի խանութ մը, որ շուտով պիտի դառնար Ֆրանսական ռիվիերայի ամէնէն սիրուած անկիւններէն մէկը: Իբրեւ ապրանքանիշ-անուն՝ ան ընտրեց իր ժողովուրդի լեզուի ամէնէն պարզ ու բնական բառը՝ «պաղպաղակ»-ը. զայն ձեւաւորեց ֆրանսերէնի եւ արեւմտահայերէնի հնչիւնական խաչմերուկին վրայ: Քանի որ արեւմտահայերէնի երկաստիճան բաղաձայնական համակարգին մէջ խուլ «պ»-ն կը հնչէ իբրեւ ձայնեղ b, կոկորդային «ղ»-ն կատարելապէս կը համընկնի ֆրանսերէնի քմային r-ին ([ʁ]), իսկ վերջին «կ»-ն՝ c տառին, ֆրանսական տառերով ծնունդ առաւ «Barbarac» անուանումը:

Տեղացի ֆրանսացիին կամ եւրոպացի զբօսաշրջիկին համար անիկա հետաքրքրական, տարաշխարհիկ անուն մըն է. արեւմտահայախօսներուն համար՝ ինքնատիպ ու հարազատօրէն ժպիտ յառաջացնող «պաղպաղակ»-ը: Ահաւասիկ սփիւռքեան մշակութային ճկունութեան հիանալի օրինակ մը. սեփական ինքնութիւնը ոչ հայ միջավայրին կը ներկայացուի՝ առանց զայն թարգմանելու կամ փոխելու, այլ՝ լեզուական նուրբ խաղով մը:

Տասնամեակներ ետք այս նոյն հաստատութիւնը իր առաջին մասնաճիւղը կը բանայ Երեւանի մէջ, եւ ահա թէ ո՛ւր տեղի կ'ունենայ վարչական մեքենականութեան, անբաւարար լեզուական գիտակցութեան եւ մշակութային խըզման դառն զաւեշտը...

Այստեղ պէտք է խոստովանիմ, որ պաղպաղակը չափազանց լուրջի կ'առնեմ: Ծնողքս տարիներ շարունակ պաղպաղակի քանի մը մասնաճիւղեր կը վարէին, եւ մանկութեանս մէկ կարեւոր մասը անցած է սենեակաչափ սառցարաններու մէջ՝ վաճառասեղանի մը ետեւ յաճախորդներ սպասարկելով, եւ, ամէն անգամ որ նոր համ մը խանութ մտնէր՝ ինքզինքս անոր «պաշտօնական համտեսողը» հռչակելով: Ընդհանրապէս, ուտելիքի նկատմամբ բաւական անտարբեր եմ. նուրբ քիմք կամ զարգացած ճաշակ չունիմ: Ճիշդ է՝ ուտելը շատ (եւ շատ ուտելը) կը սիրեմ, բայց ինծի համար կերակուրը զուտ սնանելու միջոց մըն է. կերակուրի հանդէպ երբեք քմահաճ չեմ եղած: Սակայն պաղպաղակի պարագային՝ ամէն ինչ կը փոխուի. անոր հանդէպ վերջին ծայր բծախնդիր եմ եւ իսկապէս որակաւոր կամ անորակ պաղպաղակը հեռուէն կրնամ զանազանել:

Ուստի եթէ աշխարհիս վրայ կայ բան մը, որ հարազատ լեզուէս ալ աւելի (կամ՝ առնուազն անոր չափ) կը սիրեմ, անիկա համով պաղպաղակն է...

Վերադառնանք բուն նիւթին. Հայաստանի Հանրապետութեան «Լեզուի մասին» օրէնքն ու տեղական ինքնակառավարման մարմիններու կանոնակարգերը իրաւացիօրէն կը պահանջեն, որ հանրային ցուցանակներու վրայ օտար անունները ունենան պարտադիր հայերէն գրառում: Սակայն խնդիրը կը պայթի այն պահուն, երբ գործի կը լծուի Հայաստանի պաշտօնական տառադարձական չափանիշը: Կիրարկուող մեթոտաբանութիւնը ոչ թէ բովանդակային կամ ստուգաբանական է, այլ՝ կոյր, տառ առ տառ բանաձեւ մը. լատինատառ B-ն անվերապահօրէն պէտք է դառնայ Բ, R-ը՝ Ր կամ Ռ: Ոչ ոք կանգ կ'առնէ հարցնելու անունին ծագումը, շրջարկն ու պատմութիւնը (մինչդեռ կարելի է մէկ հպումով մտնել ընկերութեան պաշտօնական կայքէջը եւ կարդալ գրուած բացատրութիւնը՝ «Barbarac («glace» en arménien)», այսինքն՝ «Barbarac (պաղպաղակ՝ հայերէնով)»). եւ Երեւանի սրտին մէջ հպարտօրէն կը յայտնուի անհեթեթ ու անհամ (բառախաղ չէ՛ ըրածս) «ԲԱՐԲԱՐԱԿ»-ը:

«Բարբարակ»...

Արդեօք «բա՞ր»-ն է բարակ (երեւան ցուցափեղկերէն ծանօթ մեր գինէ/գարեջրատո՞ւնն է (bar) նիհարցեր). կամ բարակ «բառ»-ը տառասխալո՞վ գրուած է... (ահաւասիկ բառախաղերը):

Լաւ, լրջանա՛նք. տառադարձական խիստ ուղեցոյցներ, անշուշտ անհրաժեշտ են եւ մեծապէս օգտակար՝ փաստաթղթային քաոսը կանխելու եւ օտար անունները հանրային դաշտին մէջ համակարգելու համար: Բայց երբ կանոնը կը կիրարկուի իբրեւ կոյր արգելք՝ զուրկ լեզուաբանական տարրական բանականութենէ եւ ստուգաբանական զտիչէ, անիկա ինքնաբերաբար կը վերածուի ինքնախաբէութեան: Պետական վարչարարութիւնն ու ցուցանակը հաստատող մարմինները Barbarac-ը դիտեցին իբրեւ բացարձակապէս օտար, հաւանաբար՝ փրովանսական կամ կելտական եզրոյթ մը (չէ՞ որ իրենք կը գործածեն -ac/-ec մասնիկները)՝ բնաւ չկռահելով, որ իրենց դիմաց պետականօրէն հայախօս երկրի մը մայրաքաղաքին մէջ կանգնած է հայերէն, հասարակութեան մէջ յաճախ գործածուող, հասարակ բառ մը:

Բայց մեղքը միայն պետական **«չինովնիկ»**-ի (պետական պաշտօնեայ) վիզը փաթթելն ալ արդար չէ. պատասխանատուութեան բաժին մը կը ծանրանայ նաեւ ընկերութեան տիրոջ եւ կամ Երեւան բերող տեղացի գործարարներուն ու տնօրէնութեան վրայ: Կա՛մ իրենք եւս նոյնքան անտեղեակ էին իրենց ծախած պաղպաղակին ինքնութենէն, կա՛մ ալ ցուցաբերեցին ծայրայեղ անտարբերութիւն ու ծուլութիւն՝ գերադասելով գլուխ չցաւցնել պատկան մարմինին հետ եւ առանց առարկութեան՝ արտօնել լեզուական այս անհեթեթութիւնը:

Փոխանակ բառը ճանչնալու եւ զայն վերականգնելու իր բնական հայկական կերպարանքով՝ «Պաղպաղակ» գրելով, ստեղծուեցաւ լեզուական անհեթեթ նորաբանութիւն մը, որ հայերէնի մէջ ոչ մէկ իմաստ ունի (բացի հաւանաբար «բարբարոս» արմատի տհաճ ու պատահական արձագանգէն):

Դեռ խանութը պաշտօնապէս դռները չբացած, երբ լսեցի (եւ ուրախացայ), որ ֆրանսահայ խանութը մուտք պիտի գործէր Հայաստան՝ արդէն տառադարձութեան ճակատագրական աղէտը կը կանխազգայի: Ընկերներուս հետ կը կատակէի ու գրաւ կը բըռնէի, թէ տեսնես «մերինները» ինչպիսի՛ սարսափելի՛, ահռելի՛ տառադարձութեամբ այս անունին «մուխը պիտի մարեն»: Եւ աւա՛ղ, կանխատեսումս չափազանցութիւն չէր:

Անշուշտ որ այս դրուագը սոսկ մէկ խանութի ցուցանակի թիւրիմացութիւնը չէ. բնականաբար տառադարձական այս բթամտութիւնը ու տառացի կարծրամտութիւնը արդէն վաղուց է, որ ջիղերս իրար կ'անցընէ ու աչքս կը ծակէ մեր սիրելի մայրաքաղաքին մէջ: Բայց անիկա նաեւ օրինակ մըն է աւելի խորունկ ճեղքի մը՝ արեւելահայ եւ արեւմտահայ լեզուամտածողութիւններու միջեւ: Թէեւ ՀՀ սահմանադրութիւնը հայերէնը կը հռչակէ պետական լեզու՝ առանց որեւէ ճիւղային խտրականութեան, գործնականին մէջ պետական եւ վարչական ամբողջ մեքենան կառուցուած է բացառապէս արեւելահայերէնի եւ խորհրդային շրջանի (յետ-)աբեղեանական՝ «բարեփոխուած» ուղղագրութեան վրայ: Արեւմտահայերէնի հնչիւնական օրինաչափութիւնները, նրբութիւններն ու անոր երկաստիճան բաղաձայնական համակարգը պետական գրասենեակներուն համար մնացած են անծանօթ ու անհասկնալի տարածք: Ուղեցոյց մշակողներուն համար արեւմտահայ(երէն) իրականութիւնն ու սփիւռքեան մշակոյթը պարզապէս դուրս են տեսադաշտէն, կարծես անոնք կը պատկանին այլ ազգի մը:

ՌՈՒԲԷՆ ՃԱՆՊԱԶԵԱՆ

Շար.ը՝ էջ 8

ՔԱՂԱՔԱՑԻՈՒԹԻՒՆ, ՀՈԳԵԽՈՑ ԵՒ ՍՓԻՒՌՔ. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՌԱՋԱՐԿԱԾ ԲՆԱԿՈՒԹԵԱՆ ՊԱՀԱՆՋԸ՝ ՀԱՄԵՄԱՏԱԿԱՆ ՀԱՅԵՑԱԿԷՏՈՎ

Ուշացած կարգապահութի՞ւն

2026 սեպտեմբերի սկիզբը Հայաստանի ներքին գործոց նախարարութիւնը հանրային քննարկման ներկայացուց օրէնսդրական ծրագիր մը, որ հիմնովին պիտի փոխէ արտասահմանաբնակ ազգութեամբ հայերուն դիւրացուած քաղաքացիութիւն տրամադրելու սահմանադրական հաստատումը: Առաջին անգամ ըլլալով՝ պետութիւնը կ'առաջարկէ, որ սփիւռքահայերը նախքան քաղաքացի դառնալը՝ բնակութիւն հաստատեն Հայաստան: Հեղինակները այս փոփոխութիւնը կը ներկայացնեն իբրեւ ուշացած կարգապահական քայլ:

Սակայն, սփիւռքահայերուն քաղաքացիութիւն շնորհող այլ պետութիւններու փորձառութեան լոյսին տակ դիտուած, այս բարեփոխումը սովորական կարգապահական քայլ մը չէ: Անիկա վերստին օրակարգի վրայ կը բերէ հարցում մը, որուն ստիպուած են պատասխանել փոքրաթիւ պետութիւններ միայն՝ Իսրայէլ, Ռուանտա, Պոսնիա-Հերցեկովինա, եւ ինք՝ Հայաստան. ի՞նչ պարտականութիւն ունի պետութիւնը այնպիսի սփիւռքի մը հանդէպ, որ գոյութիւն ունի ցեղասպանութեան կամ աղետալի այլ հոգեխոցերու իբրեւ հետեւանք:

Ի՞նչ կը փոխէ օրէնքի նախագիծը

Հայաստանի քաղաքացիութեան գործող օրէնքով (1995) օտարերկրացիներուն մեծ մասը պէտք է վերջին երեք տարին մնայուն կերպով բնակած ըլլայ Հայաստան, ցուցաբերէ հայոց լեզուի իմացութիւն եւ սահմանադրութեան ծանօթ ըլլայ: Ազգութեամբ հայերը ամբողջութեամբ զերծ կացուցուած են բնակութեան եւ լեզուի պահանջներէն՝ կարենալով քաղաքացիութիւն ստանալ արտասահմանէն դիմում ներկայացնելով եւ երբեք ոտք չկոխելով երկիր, նախքան հայկական դեսպանատան միջոցով անձնագիր ստանալը:

Ներքին գործոց նախարարութեան նախագիծը պիտի դադրեցնէ այդ ազատումը: Ազգութեամբ հայերը նախքան քաղաքացիութիւն ստանալը պիտի ունենան երկու տարուան օրինական բնակութիւն, ներառեալ՝ 366 օրուան ֆիզիքական ներկայութիւն. իսկ Հայաստանի Հանրապետութեան քաղաքացի ծնողքի կամ զաւկի միջոցով դիմողները պիտի ունենան երեք տարուան բնակութիւն, ներառեալ՝ 549 օր երկրի մէջ: Քաղաքացիութիւն ստանալու պետական տուրքը պիտի հնգապատկուի՝ հասնելով 250.000 դրամի (շուրջ 687 տոլար), իսկ քաղաքացիութենէ հրաժարելու տուրքը պիտի տասնապատկուի: Նախագիծը նաեւ կը ստեղծէ յատուկ յանձնախումբ մը, որ իրաւասու պիտի ըլլայ գնահատելու, թէ արդեօք դիմորդը ներկայացուցա՞ծ է իր հայկական ծագման վերաբերեալ բաւարար ապացոյցներ:

Կառավարութեան նշած հիմնաւորումը կը հիմնուի ծաւալին վրայ. 2021-էն 2026-ի ընթացքին 110.219 անձ ստացած է Հայաստանի քաղաքացիութիւն, եւ պաշտօնեաները կը նշեն, որ էական մաս մը ունէր «անբաւարար իրական կապեր», ներառեալ՝ անոնք, որոնք երբեք ոտք չեն դրած երկիր: Ներքին գործոց նախարար Սարգսեանը բարեփոխումը հիմնաւորած է սահմանադրութեան 47-րդ յօդուածին նոր մեկնաբանութեամբ՝ պնդելով, որ յօդուածը միշտ ալ ենթադրած է բնակութիւն հաստատել:

Համեմատական պատկերը
I. ժառանգութեան-գաղթի սփիւռքներ

Ծագումով քաղաքացիութիւն շնորհող պետութիւններուն մեծ մասը կը կառավարէ ժառանգութեան-գաղթի սփիւռքներ, բնակիչներ, որոնք հեռացած են մեծաւ մասամբ իրենց ընտրութեամբ՝ տնտեսական կամ կրթական կարելիութիւններու համար: Ծագումով քաղաքացիութիւն տալու անոնց դրութիւնները կը ծառայեն իբրեւ փափուկ ուժի եւ դրամական փոխանցումները քաջալերելու միջոցներ, եւ ոչ թէ՝ իբրեւ պետական ձախողման դարմանում, եւ համապատասխանաբար կը վերաբերուին զանոնք ստեղծող պետութիւններու կողմէ:

Իտալիան ամէնէն նպատակայարմար նախադէպն է, որովհետեւ ցոյց կու տայ, թէ որքա՜ն կտրուկ կերպով ժառանգութեան-սփիւռքի դրութիւնը կրնայ սահմանափակուիլ, երբ ծաւալը վերածուի վարչական ճգնաժամի: Մինչեւ 2025-ի մարտ իտալական jure sanguinis (արեան իրաւունքի) քաղաքացիութիւնը հասանելի էր առանց սերունդի սահմանափակման՝ 1861-էն ետք ապրած իտալացի քաղաքացիէ սերած ոեւէ անձի: 366/2025 Օրէնսդրական հրամանագիրը կտրուկ կերպով մտցուց երկու սերունդի սահմանափակում: Նշուած հիմնաւորումը (հիւպատոսարանները ծանրաբեռնուելէ պաշտպանելը) կը նմանի Հայաստանի հիմնաւորման: Նոյնն է նաեւ հետեւանքը. բարեփոխումը այժմ Իտալիոյ սահմանադրական դատարանին առջեւ է:

Իրլանտան աճը կը կառավարէ վարչարարական եւ ոչ թէ բնակութեան դարպասի միջոցով. քաղաքացիութիւնը ինքնաբերաբար կ'անցնի Իրլանտայի քաղաքացիի զաւկին, սակայն թոռներու սերունդը պէտք է արձանագրուած ըլլայ Արտասահմանեան ծնունդներու գրանցամատեանին մէջ. թղթաբանական պահանջ մը, որ կը զտէ ծաւալը՝ առանց ֆիզիքական ներկայութիւն պահանջելու:

Հունգարիան դիւրացուած հպատակագրութիւն կը շնորհէ արտասահմանաբնակ ազգութեամբ հունգարացիներուն՝ առանց բնակութեան պահանջի, սակայն զայն կը պայմանաւորէ հունգարերէն լեզուի իմացութեամբ:

Յունաստանը աւելի էական ցուցադրուած կապ կը սպասէ իր միատարր համայնքներէն, ինչ որ յաճախ կը ներառէ բնակութիւն կամ փաստաթղթաւորուած համայնքային կապեր:

Լեհաստանի Karta Polaka-ն (Լեհի Քարտը) էական իրաւունքներ կու տայ առանց քաղաքացիութեան եւ առանց բնակութեան, սակայն հայրենադարձութեան միջոցով լիարժէք քաղաքացիութիւնը ընդհանրապէս տակաւին կը պահանջէ բնակութեան հաստատում:

Հնդկաստանը՝ իբրեւ խստագոյն ծայրայեղութիւն, երկքաղաքացիութիւն ընդհանրապէս չի թոյլատրեր. անոր «Հնդկաստանի արտասահմանեան քաղաքացի» կարգավիճակը ծաւալուն, բայց յստակօրէն ոչ քաղաքացիական վիզայի կարգ մըն է:

Այս խումբին մէջ մուտքի խստացումը (ինչպէս Իտալիան ըրաւ) լաւագոյնս կը հասկցուի իբրեւ սովորական կարգաւորիչ սրբագրութիւն: Սփիւռքի պահանջը հայրենիքէն զգացական եւ պատմական է, եւ ոչ թէ՝ վնասի դարմանման ուղղուած:

Համեմատական պատկերը
II. Ցնցումներու իբրեւ հետեւանք ստեղծուած սփիւռքներ

Պետութիւններու երկրորդ, շատ աւելի փոքր խումբ մը կը կառավարէ սփիւռքներ, որոնք գոյութիւն ունին կազմակերպուած բռնի գործողութեան մը պատճառով: Այս պետութիւններուն համար ծագումով քաղաքացիութիւնը աւելի նուազ կը ծառայէ իբրեւ ժառանգութեան առաւելութիւն եւ աւելի շատ՝ իբրեւ չվճարուած պարտքի ճանաչում. ցրուած ժողովուրդը տուն ունի: Իսրայէլը, Ռուանտան, Պոսնիա-Հերցեկովինան եւ Հայաստանը կը գտնուին այս խըմբաւորումի մէջ. իսկ անոնց միջեւ պատմական օրինաչափութիւնը կը հակասէ Իտալիոյ ուղղութեան:

Իսրայէլի «Վերադարձի օրէնքը» երբեք բնակութեան նախապայման չէ ունեցած: Ոեւէ հրեայ քաղաքացիութիւն կը ստանայ ինքնաբերաբար՝ ժամանման եւ հաստատուելու յայտարարուած մտադրութեան պահուն՝ առանց սպասման շրջանի, առանց նախապէս բնակութեան, առանց քանակային սահմանափակման: Ժամանումէն ետք սպասման շրջանի բացակայութիւնը երկրի ներսը կը նկատուի անբաժանելի օրէնքի ծագումէն՝ Ողջակիզումէն եւ դարաւոր հալածանքներէն: Օրէնքին յառաջացուցած վէճերը վերաբերած են անոր, թէ ո՛վ կ'որակուի իբրեւ հրեայ, եւ՝ երբեք անոր, թէ արդեօք բնակութիւնը պէ՞տք է ըլլայ իրաւունքի նախապայման:

Ռուանտան կը ներկայացնէ ցեղասպանութենէ ետք պետութեան ամէնէն յստակ օրինակը, որ կը հակի Հայաստանի առաջարկին՝ հակառակ ուղղութեամբ: 1994-ի ցեղասպանութեան աւարտը յառաջացուց տասնամեակներ շարունակ փախստական եղած թութսի աքսորեալներու զանգուածային վերադարձ: Նոր կառավարութեան քաղաքացիութեան եւ հողային քաղաքականութիւնը կառուցուեցաւ այդ աքսորը բեկանելու համար. սփիւռքը կը ներկայացուէր իբրեւ ազգին հանդէպ քաղաքացիական պարտք ունեցող եւ ոչ թէ արտօնութիւն ստացող: Ռուանտայի 2008-ի Հպատակագրութեան մասին օրէնքը աւելի առաջ գնաց երկքաղաքացիութիւնը դիւրացնելու եւ անքաղաքացիութեան հարցը լուծելու ուղղութեամբ: Յոն, ուր Հայաստանի նախագիծը կը սահմանափակէ եւ կ'աւելցնէ ստուգման յանձնաժողով մը, Ռուանտայի ցեղասպանութենէ ետք ընթացքը ընդլայնեցաւ եւ պարզեցուեցաւ:

Պոսնիա-Հերցեկովինան կը տրամադրէ Հայաստանի ներկայ երկընտրանքին ամէնէն ուղղակի կառուցուածքային զուգահեռը, որովհետեւ միջազգային եւ տեղական դերակատարները դիմադրեցին ճիշդ այն սահմանափակման, որ Հայաստանը այժմ կ'առաջարկէ՝ պատերազմի եւ ցեղասպանութեան պատմութեան մէջ արմատացած պատճառներով: Պոսնիոյ յետպատերազմեան շրջանակը թոյլատրեց երկքաղաքացիութիւնը, սակայն զայն պայմանաւորեց երկկողմանի համաձայնագիրներով այն պետութիւններուն հետ, ուր քաղաքացիները կը բնակէին: Բարձր ներկայացուցիչի գրասենեակը պոսնիական իշխանութիւնները մղեց աւելի ազատական մօտեցման, որովհետեւ, ինչպէս Բարձր ներկայացուցիչ Քրիսթիան Շվարց-Շիլինկ նշեց, «պատերազմը յանգեցուցած է տարածուն սփիւռքի»: Կարճ ըսուած՝ զանգուածային տեղահանութիւն յառաջացուցած պատերազմը եւ ցեղասպանութիւնը պարտաւորեցուցին պետութեան աւելի հասանելի դարձնել քաղաքացիութիւնը, եւ ոչ թէ նուազ. սահմանափակող դրութիւն մը վարչականօրէն պիտի ամբողջացներ այն, ինչ որ պատերազմը ըրած էր ժողովրդագրականօրէն:

Պոսնիոյ օրինակը կը մտցնէ նաեւ երկրորդ առանցք մը. «ոչ **էթնիկ**» քաղաքացիութեան շրջանակի միջազգային յստակ նախապատուութիւնը, որ ուղղակի հակասութեան մէջ է ազգային ծագումը ստուգող յանձնախումբ ստեղծելու Հայաստանի առաջարկին հետ: Պոսնիոյ յետպատերազմեան ղեկավարները ազգային վերահսկողութիւնը կը նկատէին պատերազմի յառաջացուցած խնդիրին մէկ մասը, եւ ոչ թէ՝ օրինական գործիք: Հայաստանի **համաթեքսթը** տարբեր է. անոր դրոյթը սահմանադրական յանձնառութիւն մըն է ցեղասպանութեամբ ցրուած մէկ ազգային համայնքի հանդէպ, եւ ոչ թէ՝ մրցակից պահանջներու միջեւ հաշտութեան համաձայնագիր: Այնուամենայնիւ, պետութիւնը կրնայ քաղաքացիութեան օրէնքի ձեւաւորման միջոցով վերարտադրել ցեղասպանութեան ցնցումի յառաջացուցած բացառումները:

Ինչո՞ւ այս տարբերութիւնը կարեւոր է Հայաստանի բարեփոխումը հասկնալու համար

Ժառանգութեան-գաղթի խումբը եւ հոգեխոցիցնցումի ծագումով խումբը տարբեր հարցումներու կը պատասխանեն: Իտալիան, Իրլանտան, Հունգարիան, Յունաստանը, Լեհաստանը եւ Հնդկաստանը կը կառավարեն այն հարցը, թէ որքանո՞վ նախնիներու իրաւունքը պէտք է տարածուի նախքան վարչականօրէն անկառավարելի դառնալը:

ՀՐԱՅՐ ՊԱԼԵԱՆ

Շար.ը՝ էջ 6

ՔԵՍԱՊԻ ԳԻՒՂԵՐԸ՝ ԿԻԼԻԿԵԱՆ ԱՇԽԱՐՀԻ ՎԵՐԱՊՐՈՂ ՎԿԱՆԵՐԸ

ՀԱԹԱՅԻ ՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԻՋԵՒ ՍԱՀՄԱՆԻ ՁՆՁՈՒՄ

ԳՐԻԳՈՐ ՊԵՏՐՈՍ ԺԱ. ԱՂԱՃԱՆԵԱՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻ ԵՒ ԱՐՇԱԿ ՉՕՊԱՆԵԱՆԻ ՋԱՆՔԵՐԸ ՍԱՆՃԱՂԻ ՓՐԿՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Քեսապի եւ շրջակայքի սահմանային գօտիներուն վրայ իր դիրքերը ամրապնդելէ ետք, թրքական բանակը Օրտուէն Տիւզաղաճ երկարող անտառային շրջաններուն մէջ ռազմափորձերու ձեռնարկեց: Օրեր շարունակ զինարձակումներու եւ թնդանօթաձգութիւններու ձայները արձագանգեցին սար ու ձոր:

Թրքական բանակին նպատակն էր վախի եւ խուճապի մթնոլորտ ստեղծել ժողովուրդին մէջ:

Այնուհետեւ Քեսապի ռազմագիտական բարձունքներուն եւ դիրքերուն վրայ թրքական բանակի զօրանոցներ (գշլաներ) հաստատուեցան:

Թուրք զինուորներ հետեւողական կերպով, օր ցերեկով Քեսապի շուկան պաշտօնական կողոպուտի կ'ենթարկէին:

* * *

Հաթայի պետութեան մէջ Թուրքիոյ լիազօր ներկայացուցիչ Ճեւատ Աչըքալընի հրամանով 1938 նոյեմբերին շրջանէն հեռացուեցան ֆրանսացի չորս իրաւագէտներ, որոնք Փարիզէն ուղարկուած էին Սանճագի արդարադատութեան մարմինները վերակազմակերպելու համար:

Հաթայի թուրք իշխանութիւնները հայկական եւ արաբական բոլոր քաղաքական եւ հասարակական կազմակերպութիւններուն գործունէութիւնը արգիլեցին:

Թուրքերու սանձարձակութիւններուն, կամայականութիւններուն եւ անպատիժ մնացող սպանութիւններուն դէմ, Պէյրութ՝ Բարձր կոմիսարութեան, ինչպէս նաեւ Փարիզ՝ ֆրանսական կառավարութեան եւ Ժընեւ՝ Ազգերու Դաշնակցութեան խորհուրդին բողոքի հեռագիրներ ուղարկուեցան, որոնք սակայն մնացին անպատասխան:

Հաթայի խորհրդարանը 1939 յունուարին ընդունեց թրքական քաղաքացիական եւ քրէական օրէնսդրութիւնները:

* * *

Թուրքեր Սանճագի մաքսատուները 1938 հոկտեմբերէն սկսեալ իրենց հակակշիռին տակ առին եւ ֆրանսացի, արաբ ու հայ պաշտօնեաները հեռացուցին: Այնուհետեւ թրքական մաքսային կանոնագրութիւնները սկսան կիրարկուիլ: 1939 յունուարին արդէն սահման գոյութիւն չունէր Սանճագի եւ Թուրքիոյ միջեւ: Միւս կողմէ, Սանճագի եւ Սուրիոյ միջեւ մաքսային, անցագրային եւ զինուորական սահմանակէտեր հաստատուեցան:

Հաթայի եւ Սուրիոյ միջեւ մաքսային սահմանի հաստատումը բացասական անդրադարձ ունեցաւ շրջանի ժողովուրդի տնտեսութեան վրայ: Սանճագի գիւղատնտեսական արտադրութիւններուն առջեւ Հալէպի շուկան փակուեցաւ:

* * *

Թուրքիոյ արտաքին գործոց նախարար Շիւքրիւ Սարաճօղլու 1939 յունուարին Անգարայի մէջ Ֆրանսայի դեսպանին ըսաւ, որ Հաթայի պետութիւնը Թուրքիոյ կցելու ժամանակը հասած է: Սարաճօղլու նշեց, որ Թուրքիա ոչ մէկ բան կը զիջի իր շահած հողերէն, եւ պատրաստ է Ֆրանսայի ժամանակ տալու, որպէսզի Սուրիոյ հանրային կարծիքը պատրաստէ:

Սարաճօղլու հաստատեց նաեւ որ Թուրքիա մտադիր չէ Ֆրանսայի վրայ ճնշում բանեցնելու՝ Գերմանիոյ կողմը անցնելով, այլ կը ցանկայ Հաթայի պետութեան Թուրքիոյ կցումը բարեկամական եղանակով կատարել:

Սուրիոյ եւ Լիբանանի մէջ Բարձր կոմիսար Կապրիէլ Փիւօ (որ 22 հոկտեմբեր 1938-ին փոխարինած էր կոմս Տամիէն տը Մարթէլը) իր կարգին հաստատեց, որ Հաթայի պետութեան Թուրքիոյ կցումը անխուսափելի է եւ եւրոպական հաւասարակշռութեան խախուտ ըլլալը գիտակցելով, նախընտրելի է անմիջապէս վճարել Թուրքիոյ դաշնակցութեան գինը:

* * *

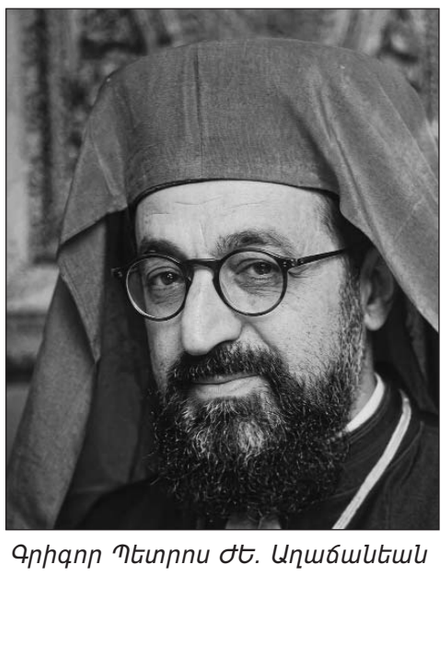

Գրիգոր Պետրոս ԺԵ. Աղաճանեան

Հայ կաթողիկէ եկեղեցւոյ կաթողիկոս-պատրիարք Գրիգոր Պետրոս ԺԵ. Աղաճանեան իր օծման առիթով Քեսապէն եկած պատուիրակութեան հետ հանդիպում ունեցած էր օծման արարողութենէն անմիջապէս ետք, 5 դեկտեմբեր 1937-ին: Քեսապցիք նորաօծ պատրիարքին պարզեցին իրենց դժուարութիւնները, տագնապալից վիճակը, թուրքերու սանձարձակութիւնները եւ օգնութիւն խնդրեցին:

Քեսապի փրկութեան հարցով Գրիգոր Պետրոս ԺԵ. Աղաճանեան պատրիարք առաջին հերթին հանդիպում ունեցաւ Սուրիոյ եւ Լիբանանի մէջ պապական նուիրակ մոնսենիոր Ռեմի-Լուի Լըփրեթրի հետ:

Այնուհետեւ Աղաճանեան նամակ գրեց Սուրբ Աթոռի Արեւելեան եկեղեցիներու ժողովի նախագահ կարտինալ Էօժէն Թիսսերանին, ուր կ'ըսէր.

«1922 թուականին, Մեծ պատերազմին աւարտէն երեք տարի անց, պատերազմ, որուն ժամանակ չլսուած տեղահանութիւններ եւ անասելի ջարդեր գործադրուեցան թուրք հրոսակներու կողմէ հայերու դէմ, ամբողջովին դատարկուեցաւ Կիլիկիան եւ վերադարձուեցաւ Թուրքիոյ: Երկրորդ անգամ սկսաւ ֆիզիքական ու բարոյական տառապանքներով լի գաղթ մը մօտաւորապէս 120 հազար հայերուն, որոնք հազիւ հոն վերադարձած էին տարբեր վայրերէ: Գաղթ, որ հայերուն այդ կորիզը ցիրուցան ըրաւ Սուրիոյ, Լիբանանի, Յունաստանի, Պուլկարիոյ եւ Եւրոպայի տարբեր երկիրներու մէջ:

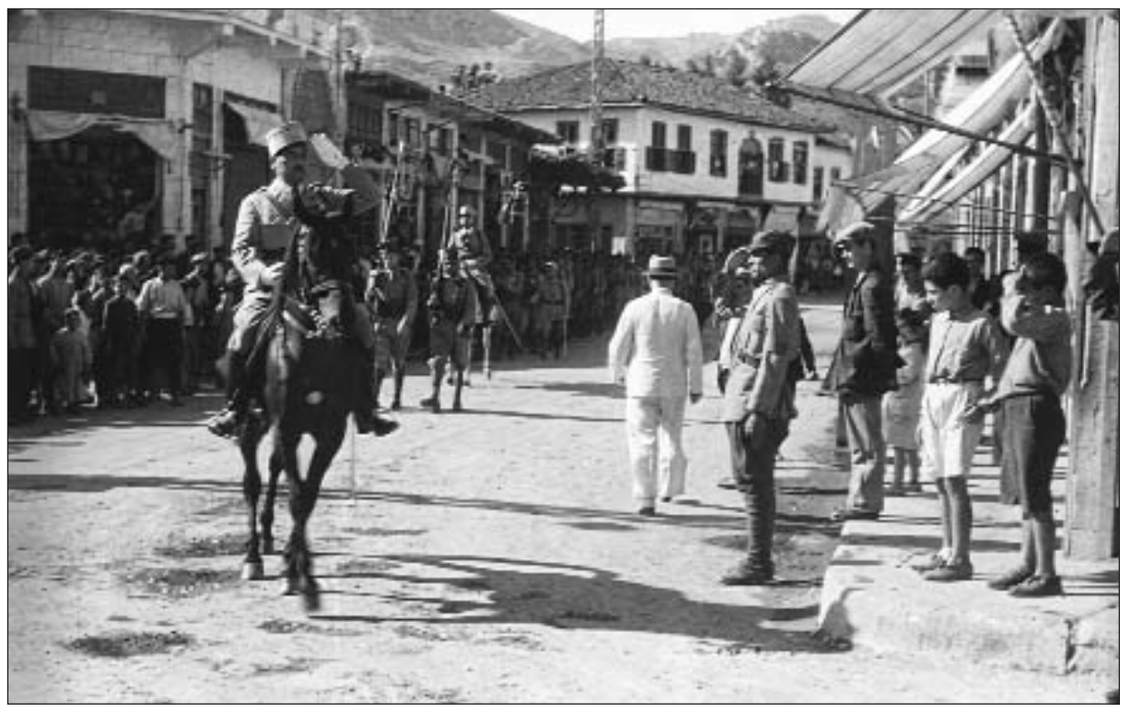

Թրքական զօրքը Հաթայի մէջ

«Այդ տխրագոյն հետեւանքները կը տեւեն մինչեւ այսօր: Տեղահանուածներէն շատերը կը բնակին խղճուկ խրճիթներու մէջ, ամենասարսափելի թշուառութեամբ: Եւ ահա լուր կը ստանանք, թէ նոր տեղահանութիւն շուտով կ'ըլլայ ի նպաստ Թուրքիոյ... մօտաւորապէս 35 հազար հայերու: Հետեւաբար, նոր անխուսափելի աւարտ մը, նոր բախումներ ու նոր զանգուածներ՝ իրենց օճախներէն արմատախիլ:

«Տագնապահար սրտով՝ ի տես այն դաժան տառապանքներուն, որոնք կը պատրաստուին այդ խեղճ հոգիներուն համար, կ'աղերսեմ Ձերդ գերազանցութիւնը, Սրբազան Հօր համաձայնութեամբ, որ կամենաք խրախուսել միջամտութիւնը բոլոր անոնց, որոնք որեւէ կերպով կրնան կանգնեցնել այդ տխուր որոշումը եւ որեւէ դարման գտնել»:

Պիոս ԺԱ. պապի վախճանումէն (10 փետրուար 1939) ետք, 2 մարտ 1939-ին Պիոս ԺԲ. պապ ընտրուեցաւ:

Աղաճանեան պատրիարք եւ Սուրիոյ ու Լիբանանի մէջ պապական նուիրակ մոնսենիոր Ռեմի-Լուի Լըփրեթրը միասին նամակ գրեցին պապին եւ խնդրեցին անոր ազդու միջամտութիւնը ֆրանսական կառավարութեան մօտ:

Պիոս ԺԲ. պապ Փարիզի առաքելական նուիրակին միջոցով ֆրանսական պետութեան հասցուց իր անտեղիտալի խնդրանքը եւ միջամտութիւնը:

* * *

Սանճագի տնտեսութիւնը թրքացնելու յստակ ծրագիրով, Հաթայի կառավարութիւնը որոշեց 1 փետրուար 1939-էն սկսեալ թրքական լիրան ընդունիլ իբրեւ պաշտօնական դրամանիշ, իսկ մարտ 15-էն սկսեալ սուրիական դրամի գործածութիւնը պաշտօնապէս կը դադրէր:

Հաթայի կառավարութիւնը շրջանառութեան մէջ գտնուող սուրիական թղթադրամները բռնագրաւեց եւ թրքականով փոխարինեց: Սուրիական մէկ լիրան փոխարինուեցաւ թրքական 0.67 լիրայով: Սակայն միջազգային դրամատնային շուկայի վրայ սուրիական մէկ լիրան թրքական շուրջ չորս լիրա կ'արժէր: Ելեւմտական այսպիսի բացայայտ յափշտակումով Սանճագի ժողովուրդէն միլիոններ խլուեցան եւ թրքական դրամատուները մտան: Մօտաւոր գնահատումով, յափշտակուած այդ գումարը չորս հարիւր միլիոն ֆրանսական ֆրանք կը հաշուէր:

Տնտեսական եւ ելեւմտական այս ապօրինութիւնները հիմնովին խախտեցին Սանճագի տնտեսութեան հիմերը: Առեւտուրը գրեթէ կանգ առաւ, շատ արհեստանոցներ, ձեռնարկութիւններ փակուեցան եւ արհեստաւորներն ու շինարարները անգործութեան մատնուեցան:

* * *

Հաթայի պետութեան եւ Թուրքիոյ միջեւ սահմանի ջընջումը աւելի եւս շեշտուեցաւ 1939 մարտին:

Արդարեւ, Թուրքիայէն ուղարկուած երեսփոխաններ Թայֆուր Սէօքմէն (Հաթայի պետութեան ղեկավար անուանուած) եւ Ատնան Մելէք Հաթայի պետութեան կեդրոնական դէմքեր էին: Անոնք Անթալիոյ եւ Այնթապի իրենց ընտրական տեղամասերուն մէջ 1939 մարտին վերընտրուեցան իբրեւ թրքական խորհրդարանի երեսփոխաններ:

Միաժամանակ, իրենց պաշտօնակիցներէն հեռացուած արաբ եւ հայ ամէն պաշտօնեայի փոխարէն Թուրքիայէն Սանճագ ուղարկուեցան չորս-հինգ պաշտօնեաներ: Այս ձեւով մօտաւորապէս հազար եկուոր թուրքեր տեղաւորուեցան Հաթայի պետութեան կառավարչական մարմիններուն մէջ: Այդ եկուոր պաշտօնեաներէն շատեր իրենց պաշտօնները կը պահէին Թուրքիոյ մէջ:

* * *

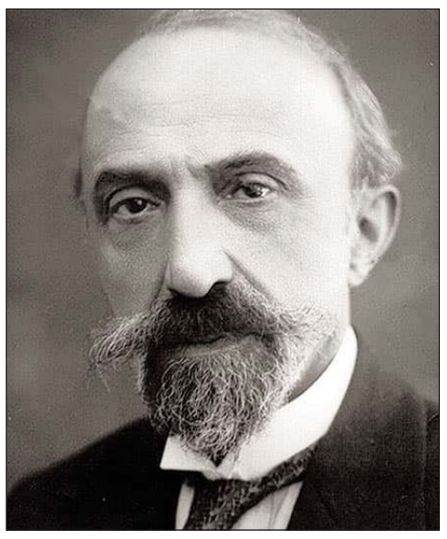

Արշակ Չօպանեան

Գրագէտ եւ հասարակական գործիչ Արշակ Չօպանեան իր հրապարակախօսական եւ դիւանագիտական գործունէութեամբ երախտարժան աշխատանք տարաւ Սանճագի հայութեան իրաւունքներու պաշտպանութեան համար:

Արշակ Չօպանեան համիտեան կոտորածներու ժամանակ Պոլիսէն հեռանալով, 1896-էն ի վեր մնայուն բնակութիւն հաստատած էր Փարիզի մէջ: 1898-ին հիմնած էր «Անահիտ» գրական մեծարժէք հանդէսը եւ իր շուրջ համախմբած արեւմտահայ եւ արեւելահայ բազմաթիւ գրագէտներ եւ արուեստագէտներ: «Անահիտ» 1911-ին փակուած եւ երկար ընդհատումէ ետք 1929-ին վերսկսած էր անոր հրատարակութիւնը:

Արշակ Չօպանեան 1924-էն ի վեր կը գլխաւորէր Ֆրանսայի Հայ գաղթականներու կեդրոնական գրասենեակը:

Արշակ Չօպանեան անձնական եւ նամակագրական կապեր ունէր ֆրանսացի եւ ընդհանուր առմամբ եւրոպացի գրագէտներու եւ հասարակական գործիչներու հետ: Իբրեւ ֆրանսական քաղաքական եւ մտաւորական վերնախաւին մէջ մեծ հեղինակութիւն վայելող գործիչ եւ Հայ գաղթականներու կեդրոնական գրասենեակի նախագահ՝ ան մեծ աշխատանք տարաւ ֆրանս-թրքական բանակցութիւններու ընթացքին Սանճագի հայութեան իրաւունքները պաշտպանելու համար: «Անահիտ» հանդէսին մէջ Չօպանեան լայնօրէն լուսաբանեց հայկական հարցը եւ Մերձաւոր Արեւելքի հայ գաղութներու քաղաքական վիճակը՝ մտահոգութիւն յայտնելով Թուրքիոյ նկրտումներուն եւ հայ բնակչութեան անվտանգութեան վերաբերեալ:

ԱՍՊԵՏ ՄԱՆՃԻԿԵԱՆ

ՔԱՂԱՔԱՑԻՈՒԹԻՒՆ...

Շարունակուած 4-րդ էջէն

Իսրայէլը, Ռուանտան, Պոսնիան եւ Հայաստանը կը կառավարեն տարբեր հարցում մը. ի՞նչ պարտականութիւն ունի պետութիւնը ցեղասպանութեամբ ցրուած բնակչութեան հանդէպ: Իտալիոյ պատասխանը Հայաստանի հարցումին կիրարկելը կարգային սխալ է (category error), եւ օրէնքի նախագիծի քանի մը յատկանիշներ այդ սխալը կը դարձնեն իրական, եւ ոչ թէ՝ տեսական:

Ստուգման յանձնախումբը կը թիրախաւորէ այն բնակչութիւնը, որ ամէնէն նուազ կարողութիւնը ունի զայն բաւարարելու: 1915-ի Ցեղասպանութիւնը ոչնչացուց օսմանեան Հայաստանի քաղաքացիական, եկեղեցական եւ հողային արձանագրութիւնները, որոնք սովորաբար պիտի հաստատէին ծագման պահանջները: Լիբանանի, Սուրիոյ, Իրանի, Արժանթինի եւ Ֆրանսայի սփիւռքահայ համայնքները յաճախ ծագումը կը վերականգնեն համայնքային պատկանելիութեան եւ մկրտութեան վկայականներու միջոցով: Չնչին խարդախութեան խնդիր մը (2025-ին՝ քանվեց դէպք) բռնելու համար ստեղծուած յանձնախումբը կը սպառնայ վերածիլ ապացուցողական արգելքի մը, որ ամէնէն ծանրը պիտի ազդէ ամէնէն հին, ամէնէն շատ տեղահանուած համայնքներուն վրայ: Ասիկա գրեթէ հակառակն է անոր, որուն պէտք է ձգտի Ցեղասպանութեան հետեւանքները դարմանող դրոյթը:

Բնակութիւնը իբրեւ պատկանելիութեան ապացոյց ենթադրելը կը պահանջէ տեղաշարժման ազատութիւն, որ ինքնին ցնցումը արգիլած է: Ֆիզիքական ներկայութեան պահանջը Հայաստանէն բացակայութիւնը կը նկատէ իբրեւ տկար կապուածութեան ցուցանիշ: Կամաւոր տնտեսական գաղթի սփիւռքի համար այդ ցուցանիշը պաշտպանելի է: Ցեղասպանութեան սփիւռքի համար անիկա կը սպառնայ շրջանաձեւութեան վերածուիլ. արեւմտահայ համայնքները գոյութիւն ունին Պէյրութ, Հալէպ, Մարսէյ եւ Պուէնոս Այրէս, եւ ոչ թէ՝ Վան կամ Էրզրում, որովհետեւ վերադարձը անկարելի դարձած էր ճիշդ նոյն պատահարով, որ ստեղծեց սփիւռքը, եւ անոր յաջորդած աղէտներով: Այս համայնքները արմատ նետած են աքսորի մէջ՝ Հայաստանի մէջ բնակութիւնը դարձնելով ամէնէն դժուարը: 366-օրեայ ֆիզիքական ներկայութեան փորձաքարը կը սպառնայ վարչականօրէն վերահաստատել այն հեռաւորութիւնը, որ Ցեղասպանութիւնը սկիզբը պարտադրեց բռնութեամբ:

Ժամանակը աւելի կը բարդացնէ խնդիրը: Ռուանտայի եւ Պոսնիոյ ընթացքը պահպանուեցաւ կառավարութիւններու կողմէ, որոնք կը վերանորոգէին այն, ինչ որ քայքայուեր էր հիմնադրման շրջանի բռնութեան պատճառով: Հայաստանի բարեփոխումը տեղի է ունենում հակառակ պահուն: Հայաստանի բարեփոխումը տեղի կ'ունենայ հակառակ պահուն. 2020-ի պատերազմէն եւ 2023-ի Արցախի ցեղային զտումէն ետք, յարաբերութիւններու կարգաւորման գործընթացի մը միջեւ, որ սփիւռքը արդէն զգուշութեամբ կը նկատէ իբրեւ նահանջ պատմական պահանջներէն: Սփիւռքի քաղաքացիութիւն ստանալու անվերապահ հասանելիութիւնը նեղցնող օրէնքը դժուար թէ այս պահուն դիտարկուի որպէս չէզոք խարդախութեան վերահսկողութիւն. անիկա պիտի նկատուի իբրեւ յաւելեալ ապացոյց, որ 2020-էն ետք տարածքային ազգ-պետութիւնն է, որ Փաշինեանի կառավարութիւնը այժմ կը նկատէ «իրական» Հայաստանի մաս:

Մէջբերուած ապացոյցները կրնան սխալ բան չափել. 2021-էն 2026-ի միջեւ քաղաքացիութեան 110.219 ստացումները կը համընկնին Հայաստանի ամէնէն սուր անվտանգային ցնցումներուն հետ՝ 2020-ի պատերազմը եւ 2023-ի Արցախիի ցեղային զտումը: Սփիւռքահայերը, քաղաքացիութիւն ստանալով այն ատեն, երբ հայրենիքը ամէնէն շատը վտանգուած կը թուէր, ըստ էութեան կ'ապահովեն սփիւռքի նախատեսուած դերը, եւ ոչ թէ կը չարաշահեն օրէնքի անցքը: Այս պահուն սփիւռքի անպայմանական քաղաքացիութեան մուտքը սահմանափակող օրէնքը հաւանական չէ, որ նկատուի իբրեւ չէզոք խարդախութեան վերահսկողութիւն. անիկա պիտի նկատուի իբրեւ յաւելեալ ապացոյց, որ 2020-էն ետք տարածքային ազգ-պետութիւնը, եւ ոչ թէ՝ Ցեղասպանութեան յառաջացուցած անդրազգային ամբողջութիւնը, այն է, որ Փաշինեանի կառավարութիւնը այժմ կը նկատէ «իրական» Հայաստանի մաս:

Եզրակացութիւն

Հայաստանի առաջարկած բնակութեան պահանջը իրաւականօրէն ձեւաւորուած է ժառանգութեան-սփիւռքի տրամաբանութեամբ (Իտալիոյ վարչական կարողութեան ճգնաժամով), սակայն կը կիրարկուի հոգեխոցի ծնունդ սփիւռքի ժողովուրդի վրայ, որուն ամէնէն մօտ համեմատելիները՝ Իսրայէլը, Ռուանտան եւ Պոսնիան, իւրաքանչիւրը գրեթէ անպայմանական մուտքը նկատած է իր ժողովուրդը չպաշտպանելու իբրեւ հետեւանք յառաջացած պարտաւորութիւն: Պոսնիոյ յետպատերազմեան փորձառութիւնը ամէնէն սուր նախազգուշացումն է. անոր վերահսկիչները տասնամեակ մը անցուցին դիմադրելով ճիշդ այն սահմանափակող դարձին, որ Հայաստանի ներքին գործոց նախարարութիւնը այժմ կ'առաջարկէ, որովհետեւ ցնցումէ յառաջացած սփիւռքը չի կրնար ըլլալ սովորական վարչական կարգ մը: Թէ արդեօք Հայաստանի Սահմանադրական դատարանը նոյն ձեւով պիտի դատէ՞ (եւ թէ արդեօք սփիւռքը պիտի ընդունի՞ սահմանափակուած 47-րդ յօդուածը), հաւանաբար այս պիտի որոշէ, թէ արդեօք այս բարեփոխումը պիտի յիշուի՞ իբրեւ խոհեմ կարգաւորում, թէ՞ իբրեւ երկրորդ, վարչարարական աքսոր մը պիտի ըլլայ՝ առաջինին վրայ աւելցուած:

Պետութիւն մը, որ իսկապէս կը փորձէ քաղաքացիութեան ստացումը զտել անկեղծութեան եւ ոչ թէ մօտիկութեան համար, ունի աւելի սահմանափակ եւ աւելի պաշտպանելի գործիք մը. ընտրական իրաւունքը (քուէարկութիւնը) եւ ոչ թէ ինքնին քաղաքացիութիւնը կապել երկարատեւ ներդրման հետ: Արտասահմանէն վճարելի, եկամուտին համապատասխանեցուած չափաւոր քաղաքացիական ներդրում մը, երիտասարդ դիմորդներու համար ծառայութեան կարճ եւ մեծաւ մասամբ քաղաքացիականին հաւասարազօր տարբերակի մը հետ մէկտեղ, Հայաստանին թոյլ պիտի տար տարբերակել ժամանակաւոր եւ յանձնառու սփիւռքահայերը՝ առանց անոնցմէ պահանջելու նախ յանձնառութիւնը ապացուցող արարքի մը (վերադարձի) միջոցով, որ Ցեղասպանութիւնը եւ անոր յետցնցումները Լիբանանի, Սուրիոյ, Իրանի եւ այլուր ամէնէն դժուարը դարձուցին ճիշդ ամէնէն հին եւ ամէնէն արմատացած սփիւռքահայ համայնքներուն համար: 47-րդ յօդուածին տակ քաղաքացիութիւնը պիտի մնար այն, ինչ որ սփիւռքի երեք տասնամեակի ապաւինումը դարձուցած է զայն. միայն համազգային քուէարկութիւնը, որ բնակիչ բնակչութեան համար չի բերեր հետեւանքներ, զորս սփիւռքը չի կիսեր, պիտի կրէր փոխադարձութեան պայման: Սակայն այս բոլորը բարդ միջոցառումներ են, որոնք արժանի են առանձին քննութեան:

16 սեպտեմբեր 2026

ՆՇԱՁՈՂԸ ԲԱՐՁՐ ՊԱՀԵԼՈՒ ՀՐԱՄԱՅԱԿԱՆԸ ...

Շարունակուած 3-րդ էջէն

Ռազմավարութիւնը միայն չորս տարին անգամ մը գումարուող Ընդհանուր ժողովի օրակարգի հարց մը չէ: Ան պէտք է ներկայ ըլլայ կազմակերպութեան մտածողութեան եւ առօրեայ որոշումներուն մէջ: Ի՞նչ երիտասարդութիւն կ'ուզենք պատրաստել յառաջիկայ տասնամեակին: Ինչպէ՞ս կը գնահատենք մեր սկաուտական եւ մարզական ծրագիրներուն որակը: Ինչպէ՞ս կը զարգացնենք ղեկավարներու նոր սերունդը: Ի՞նչ փոփոխութիւններ կը պահանջեն մեր համայնքներուն եւ երիտասարդութեան կարիքները: Որո՞նք են մեր երկարաժամկէտ կազմակերպական եւ նիւթական կայունութեան նախապայմանները:

Այս հարցերուն քննարկումները մէկ ժողովի ընթացքին սպառելու նպատակ չունին: Անոնք շարունակական քննարկման, ուսումնասիրութեան, փորձարկման եւ հետեւողականութեան կը կարօտին: Ռազմավարական մտածողութիւնը իսկապէս կազմակերպական մշակոյթ կը դառնայ այն ժամանակ, երբ նման հարցումներ պարբերաբար կը վերադառնան բոլոր մակարդակներու քննարկումներուն եւ կը սկսին ուղղութիւն տալ որոշումներուն:

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԱՌԱՔԵԼՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՏԵՂԱԿԱՆ ԻՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՀՄԸՄ-ի համահայկական տարածումը իր մեծագոյն ուժերէն մէկն է, բայց միաժամանակ կը պահանջէ ընդհանուր ուղղութեան եւ տեղական ինքնուրոյնութեան միջեւ առողջ հաւասարակշռութեան պահպանում:

Կեդրոնական մակարդակի դերակատարութիւնը կրնայ ըլլալ առաքելութեան, ընդհանուր չափանիշներու, ռազմավարական ուղղութեան եւ միջազգային գործակցութեան ամրապնդումը: Շրջաններն ու մասնաճիւղերը, իրենց տեղական պայմաններուն համաձայն, այդ ուղղութիւնը կը վերածեն իրական ծրագիրներու եւ համայնքային ազդեցութեան:

Միաժամանակ խորհրդաժողովի մը որոշումները ինքնաբերաբար չեն հասնիր մասնաճիւղերուն: Անոնք կ'անցնին Կեդրոնական վարչութենէն շրջաններուն եւ անկէ՝ մասնաճիւղերուն, եւ իւրաքանչիւր փուլին կրնան նօսրանալ կամ ուշանալ: Նաեւ բոլոր շրջաններն ու մասնաճիւղերը նոյն կարողութիւնները չունին. մեծ մասնաճիւղ մը, իր կառոյցով եւ միջոցներով, կրնայ նոր ուղեցոյց մը կիրարկել քանի մը շաբթուան մէջ, մինչ սակաւաթիւ կամաւորներով գործող փոքր մասնաճիւղ մը թերեւս չկարենայ՝ ոչ թէ անտարբերութեան, այլ կարողութեան պակասի պատճառով:

Հետեւաբար, որոշումներու կողքին, կարեւոր է ունենալ նաեւ անոնց իրականացման ռազմավարութիւնը՝ մասնաճիւղերուն հասնող գործնական ուղեցոյցներ, իւրաքանչիւր մասնաճիւղի կարողութեան համաձայն աստիճանաւորուած ակնկալութիւններ, իւրաքանչիւր շրջանի մէջ աջակցող պատասխանատու, աւելի փորձառու եւ նորակազմ մասնաճիւղերու միջեւ գործակցութիւն, եւ տարեկան համառօտ հաշուետուութիւն, որ կը սնուցանէ յաջորդ խորհրդաժողովի օրակարգը:

Փոխլրացուցիչ նման համակարգը մը կը նպաստէ, որ կազմակերպութիւնը ունենայ ընդհանուր ինքնութիւն եւ նպատակ՝ միաժամանակ պահպանելով իր զանազան շրջաններու ու մասնաճիւղերու կենսունակութիւնը եւ նախաձեռնողականութիւնը:

ԻՆՉՊԷ՞Ս ԿԸ ԳՆԱՀԱՏԵՆՔ ՄԵՐ ՅԱՌԱՋԸՆԹԱՑԸ

ՀՄԸՄ-ի ապագայ զարգացման մասին մտածելու համար օգտակար պիտի ըլլայ, որ մեր գործունէութիւնը պարբերաբար դիտարկենք քանի մը փոխկապակցուած չափանիշներով.

1.- **Առաքելութեան իրականացում**- Որքանո՞վ կը զարգացնենք հայ երիտասարդը՝ մարմնապէս, մտաւորապէս եւ բարոյապէս:

2.- **Ծրագիրներու որակ**- Արդեօք մեր սկաուտական, մարզական եւ երիտասարդական ծրագիրները կը համապատասխանե՞ն ժամանակակից կարիքներուն:

3.- **Մարդկային ներուժ**- Որքանո՞վ կը պատրաստենք եւ կը զարգացնենք նոր ղեկավարներ:

4.- **Կառավարում**- Որքանո՞վ յստակ են պատասխանատուութիւնները, որոշումներու սահմանները եւ հաշուետուութեան գործընթացները:

5.- **Կազմակերպական կայունութիւն** - Արդեօք անհրաժեշտ նիւթական, վարչական եւ մարդկային միջոցներ ունի՞նք երկարաժամկէտ շարունակականութեան համար:

6.- **Համայնքային ազդեցութիւն**- Ի՞նչ իրական արժէք կը ստեղծենք մեր երիտասարդներուն, ընտանիքներուն եւ համայնքներուն համար:

Այս չափանիշները կրնան ծառայել իբրեւ ընդհանուր ինքնագնահատման շրջանակ՝ օգնելով մեզի աւելի յստակ տեսնելու թէ՛ մեր ձեռքբերումները եւ թէ՛ զարգացման կարելիութիւնները:

ՇԱՐՈՒՆԱԿԱԿԱՆ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄ՝ ՆՈՅՆ ԱՌԱՔԵԼՈՒԹԵԱՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

ՀՄԸՄ-ի երկարամեայ պատմութիւնը կը վկայէ, որ կազմակերպութիւնը զանազան ժամանակներու պայմաններուն մէջ շարունակած է զարգանալ՝ պահպանելով իր հիմնական առաքելութիւնը: Այսօրուան մարտահրաւէրը այդ նոյն ժառանգութիւնը ապագային փոխանցելն է՝ նոր սերունդներու ակնկալութիւններուն եւ աշխարհի փոխուող պայմաններուն համապատասխան:

Նման զարգացում մէկ վարչութեան կամ մէկ սերունդի գործը չէ: Ան ամբողջ կազմակերպութեան շարունակական աշխատանքն է՝ հիմնուած անցեալի փորձառութեան, ներկայի կարողութիւններուն եւ ապագայի հանդէպ պատասխանատուութեան վրայ:

ՀՄԸՄ-ի յաջողութիւնը պէտք չէ չափել միայն իր կազմակերպած ձեռնարկներուն ծաւալով կամ արձանագրած յաջողութիւններով: Ան պէտք է չափել նաեւ այն երիտասարդներով, զորս կը դաստիարակէ, այն ղեկավարներով, զորս կը պատրաստէ, այն համայնքներով, որոնց կը ծառայէ, եւ այն հաստատութենական կարողութեամբ, զոր կը փոխանցէ յաջորդող սերունդներուն:

Նշաձողը բարձր պահել՝ կը նշանակէ ո՛չ միայն աւելի մեծ իրագործումներ ունենալ, այլ նաեւ՝ շարունակաբար զարգացնել այն մտածողութիւնը, մշակոյթը եւ հաստատութիւնը, որոնք այդ իրագործումները կը դարձնեն մնայուն եւ իմաստալից:

Այս խորհրդածութիւնները կը ներկայացուին ոչ իբրեւ վերջնական եզրակացութիւն կամ խրատ, այլ իբրեւ հարցադրումներ եւ մտածումներ՝ ընդհանուր քննարկման մը համար, որուն կրնան մասնակցիլ բոլոր անոնք, որոնց սրտին մօտ է ՀՄԸՄ-ի ապագան: Անոնք կը բխին նոյն այն ոգիէն, որով խմբագրականը մեզ կը հրաւիրէ նշաձողը միշտ բարձր պահելու:

ԺԱՄԱՆՑ

ԽԱՉԲԱՌ

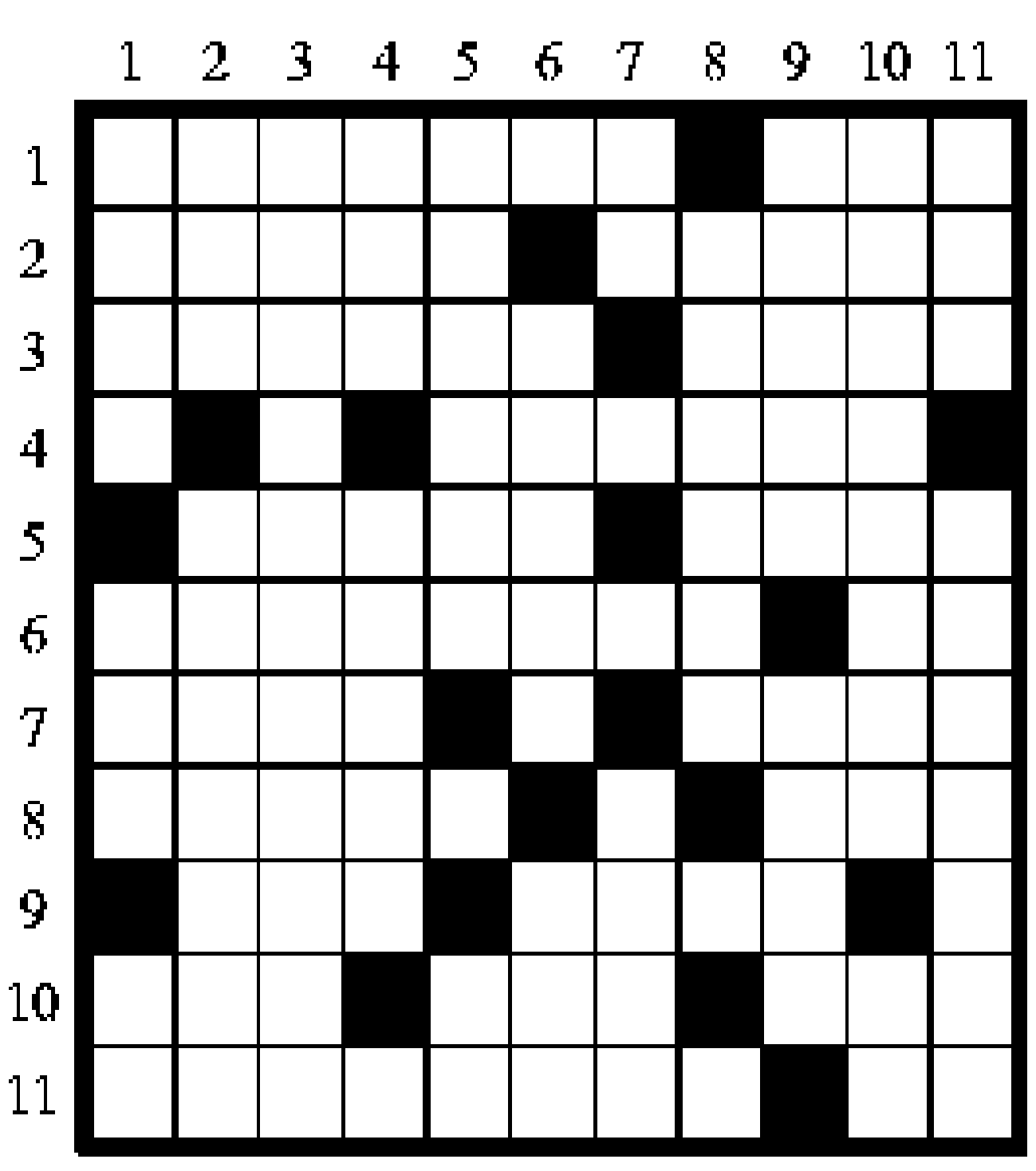

ՀՈՐԻԶՈՆԱԿԱՆ

1. Մանկածնութիւն - Խաշած միս:
2. Լարաւոր նուագարան - Կարծր ու թափանցիկ նիւթ:
3. Եւրոպական երկիր - Հայոց Զ. ամիսը:
4. Հաստատութեան մը պատասխանատու:
5. Ցորենաբոյսի տեսակ - Ալրայ:
6. Ընդդիմամարտ - Կրկնուած բաղաձայններ:
7. Արաբական երկիր - Իգական օտար անուն:
8. Խոհանոցի սպասներէն - Իգական օտար անուն:
9. Փորի ցաւի - Հարբուխ:
10. Կտոր - Ուռնակ - Տիգրան Օտեանի գրչանունը:
11. Յարատեւ, շարունակ - Ֆրանսական գետ:

ՈՒՂՂԱՀԱՅԵԱՑ

1. Բերան փոցոցող համ - Ոչխարներու խումբ - Ռամկօրէն՝ այո:
2. Այբուբենէն - Յոսեփ Էմինի ծննդավայրը:
3. Արմէն Շիրանեանի երկերէն:
4. Լուրջ - Պեխաւոր ձուկ մը:
5. Նապաստակ որսացող արծիւ - Ձայնակից գիրեր:
6. Ռասուկը - ցարմութիւնը անցած:
7. Կանացի կոչական բառ - Մտածէ՛:
8. Սուրիոյ գետերէն:
9. Բերդական, ամրացած - Այծուղտ:
10. Վճիռ, մացառ - Տառի մը անունը:
11. Ճիշդ կափարիչ - Մկան կիրակի:

Պատրաստեց՝ Տ. Մ. ԱՂԱՋԱՐԵԱՆ

ՍՈՒՏՈՔՈՒ

		5				2		
6			1	4			3	9
	4		5					
2			9					8
	1			6	7			
3		6						2
			8		5	3		
	3			7				
7		2			9	6		5

Հորիզոնականին եւ ուղղահայեաց 9 շարքերով եւ սիւնակներով (9x9) կազմուած ցանցը բաղկացած է իւրաքանչիւրը 9 քառակուսի հաւաքող 9 բաժիններէ (3x3): Բացառումի սկզբունքին կիրառումով իւրաքանչիւր քառակուսիի մէջ թուանշան մը զետեղել՝ այնպէս մը, որ հորիզոնական իւրաքանչիւր շարք, ուղղահայեաց իւրաքանչիւր սիւնակ եւ 9 քառակուսիներէ իւրաքանչիւր բաժին ունենայ 1էն 9 թուանշանները՝ իւրաքանչիւր թուանշան միայն մէկ անգամ գործածուելու պայմանով: Այլ խօսքով՝ ո՛չ մէկ պարագայի պէտք է թուանշան մը կրկնել միեւնոյն շարքին, սիւնակին եւ բաժինին մէջ: Սկսելու համար՝ կարգ մը թուանշաններ իրենց ճշգրիտ քառակուսիներուն մէջ զետեղուած են:

ՆԱԽՈՐԴ ԺԱՄԱՆՑԻ ԽԱՂԵՐՈՒՆ ԼՈՒԾՈՒՄՆԵՐԸ

ԽԱՉԲԱՌ

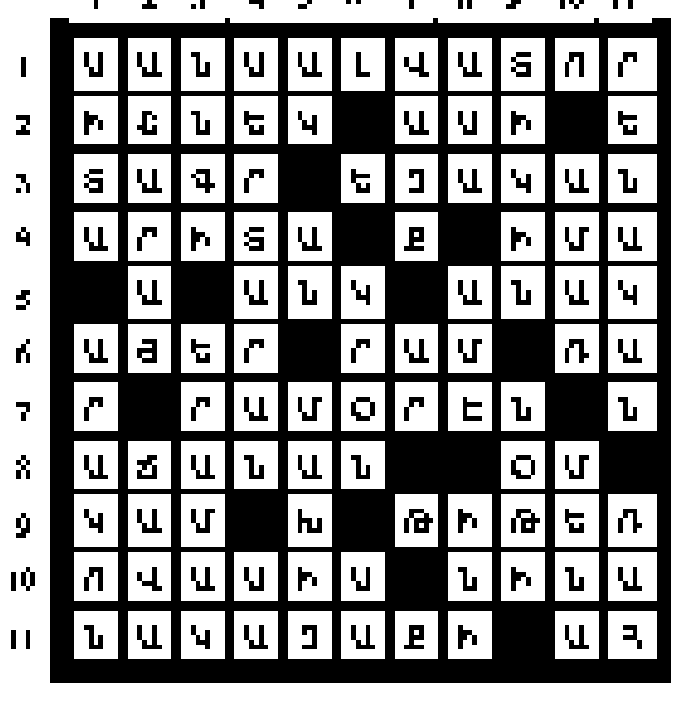

ՍՈՒՏՈՔՈՒ

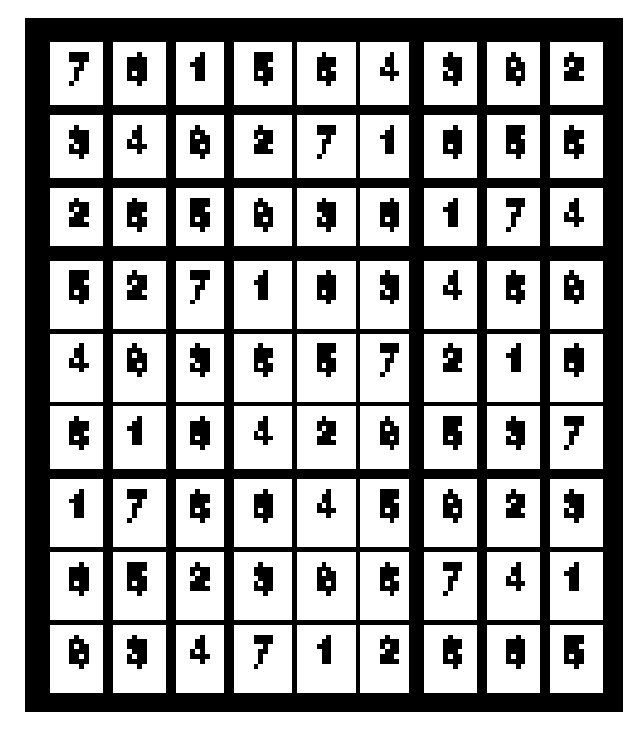

ՕՐԱՑՈՅՑ

25 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

- 1889.- Մահ թարգմանչուհի Աննա Աբամելիք Լազարեանի, Պետերբուրգի մէջ: Ծնած էր 1814-ին, Պետերբուրգ:
- 1913.- Ծնունդ Խորհրդային Հայաստանի պետական գործիչ Անտոն Քոչինեանի, Լոռիի Վահագնի գիւղը: Անոր պաշտօնավարութեան ժամանակ կառուցուեցաւ Ծիծեռնակաբերդի յուշարձանը եւ սկսաւ Արփա-Սեւան ջրատարի կառուցումը: Մահացած է 1990-ին, Երեւան:
- 1919.- Ծնունդ դերասանուհի Հրաչուհի Ջինանեանի, Պոլսոյ մէջ: Մահացած է 2012-ին, Երեւան:
- 1941.- Ծնունդ նկարիչ Վլատիմիր Աբրահամեանի, Բջնիի մէջ: Մահացած է 2020-ին, Երեւանի մէջ:
- 1974.- Մահ բանաստեղծ Արշալոյս Սարոյեանի, Երեւանի մէջ: Ծնած էր 1923-ին, Շիրակի Սառնաղբիւր գիւղը:
- 1985.- Մահ գրագէտ, նկարիչ եւ գիտարար Մկրտիչ Հաճեանի, Մեքսիքոյի մէջ: Ծնած էր 1915-ին, Պոլիս:
- 1989.- Ծնունդ Արցախի պաշտպանութեան բանակի մայոր, Արցախի հերոս Դաւիթ Առուշանեանի, Երեւանի մէջ: Նահատակուեցաւ 2020-ին, Արեգասար լերան վրայ:

ՊԱՍՔԵԹՊՈԼ

- ՊԱՔՈՒ ՊԻՏԻ ՀԻՒՐԸՆԿԱԼԷ ԵՒՐՈՊԱՍՔԵԹԸ
- ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԴԻՄՈՒՄ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ

ՖԻՖԱ Եւրոպան հաստատեց 2027-ի պասքեթպոլի Եւրոպայի պատանեկան եւ երիտասարդական ախոյեանութիւններու քաղաքներն ու ժամկէտները:

Տղոց մինչեւ 20 տարեկաններու Եւրոպայի ախոյեանութեան Բ. կարգի մրցաշարքը տեղի պիտի ունենայ 9-էն 18 յուլիս 2027-ին Պաքուի մէջ (Ազրպէյճան):

Հայաստանի պասքեթպոլի ֆետերասիոնը աւելի կանուխ ներկայացուցած էր մրցաշարքին մասնակցելու դիմումնագիրը:

Գերմանիոյ Համպուրկ քաղաքին մէջ տեղի ունեցած ՖԻՖԱ-ի ժողովին որոշուեցաւ ընդունիլ ախոյեանութեան՝ Ազրպէյճանի հիւրընկալման առաջարկը:

Շար.ը՝ էջ 8

«ԷՆ. ՊԻ. ԷՅ.»

- ՏԻՒՐԵՆԹ 32 ԿԷՏ ՆՇԱՆԱԿԵՑ
- ՖԻԼԱՏԵԼՖԻԱ ՊԱՐՏՈՒԵՑԱՒ

Վեթերան մարզիկ Քեւըն Տիւրենթ այս տարեշրջանի իր առաւելագոյն կէտերը նշանակեց՝ օգնելով Հիուսթըն Ռոքեթցի, որ յաղթէ Լոս Անճելըս Քլիփըրզին՝ 116-106 արդիւնքով:

Ալփերեն Շենկիւն եւ Էյմըն Թոմփսըն 20-ական կէտեր աւելցուցին ի նպաստ Ռոքեթցի, որ 6 կէտերով կը յաղթէր մըրցումի աւարտէն 3 վայրկեան առաջ: Տիւրենթ յաջորդական 3 կէտնոց կողովներ նշանակեց՝ արդիւնքը բարձրացնելով 109-97-ի: Պրենտըն Ինկրամ կողով մը նշանակեց ի նպաստ Քլիփըրզի, բայց 3 կէտեր եւս, եւ Տիւրենթ Ռոքեթցը անհասանելի դարձուց (112-99) մրցումի վերջին մէկուկէս վայրկեաններուն:

Շար.ը՝ էջ 8

«ԷՄ. ԷԼ. ԷՍ.»

ԻՆԹԵՐ ՄԱՅԵՄԻ ՊԱՐՏՈՒԵՑԱՒ, ՔԱՅՑ ՄԵՍՍԻ ՓՐԿՈՒԵՑԱՒ...

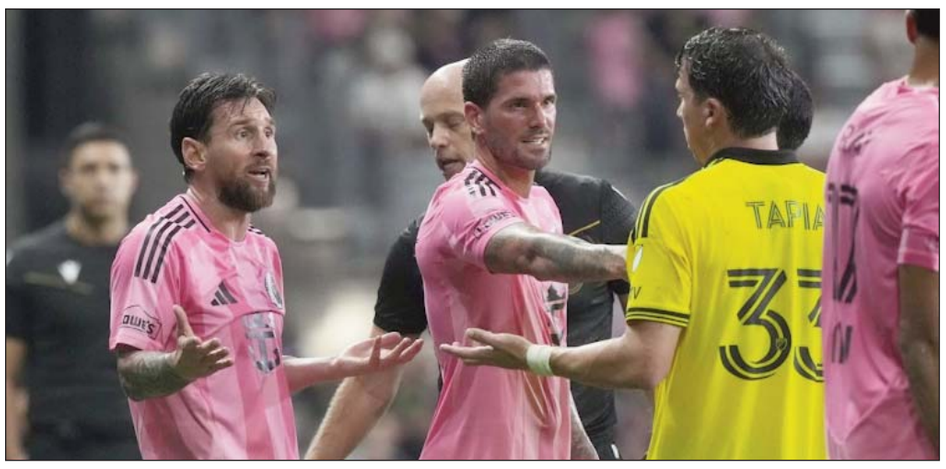

Շաբաթավերջին «Էմ. Էլ. Էս.»-ի փլէյ-օֆֆի մրցումները սկսան անակընկալով: Անցեալ տարուան ախոյեան Ինթեր Մայեմի 3-0 արդիւնքով ծանր պարտութիւն կրեց Քոլոմպուս Քրուէն, Ֆլորիտայի մէջ:

Մայեմիի «Նիւ Սթատիում»-ին մէջ 26 հազար համակիրներ անակնկալի մատնուեցան, երբ Լիոնել Մեսսի եւ ընկերներ 9-րդ վայրկեանին կոլ մը ստացան՝ շնորհիւ չիլիցի Կոնզալօ Թափիայի փենալթիին:

Ինթեր Մայեմիի յետսապահներէն արժանթինցի Կոնզալօ Լուխան 13-րդ վայրկեանին դեղին քարտ մը ստացաւ, ապա 36-րդ վայրկեանին կարմիր քարտ մը, եւ հեռացաւ դաշտէն:

Շար.ը՝ էջ 8

«ՖՈՐՄԻՒԼԱ 1»

ՎԵԿԱՍԻ ԾԱՅՐ ԱՍՏԻՃԱՆ ՀԵՏԱՔՐՔՐԱԿԱՆ *ԿՐԱՆ ՓՐԻՆ...*

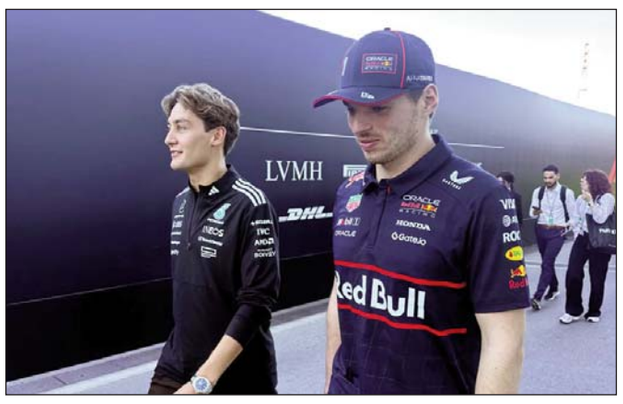

«Ֆորմիւլա 1»-ի տարեշրջանի սկիզբը կը կարծուէր, թէ բաւական «անհամ» կամ ձանձրացուցիչ տարեշրջան մը պիտի ըլլար, բայց անցեալ շաբաթավերջին կրան փրիներու սիրահարները վերջապէս վայելեցին արժանի **կրան փրի** մը՝ Վեկասի մէջ:

Վեկասի մէջ պատմութեան 4-րդ **կրան փրին** եղաւ ծայր աստիճան հետաքրքրական, եւ մրցումի ազդանշանէն մինչեւ աւարտ մրցակիցները յաճախ դիրքերը փոխանակուեցան:

«Իրարանցումէն» օգտուեցաւ 4 անգամ աշխարհի ախոյեան հանդիսացած Մաքս Վերշթափեն, որ կրցաւ շահիլ՝ գերազանցելով «Մաքլարեն»-ի զոյգը՝ Լանտօ Նորիսը եւ Օսքար Փիասթրին՝ ամրապնդելով ինքզինք 2-րդ դիրքին վրայ:

Ինչպէս վերջին քանի մը տարիներուն, «Մերսետես»-ի բրիտանացի վարորդ Ճորճ Ռասըլ կարծէք «որոշած» էր Վերշթափենի հետ «խօսքերու պատերազմ»-ի մասնակցիլ:

Փորձերու պահուն մինչեւ **փոլ-փոզիշընի** մրցումը ան յաճախ կը գանգատէր, թէ նետերլանտցի վարորդը արգելք կը հանդիսանայ, որ ազատ շարժի շրջավազքին վրայ, բան մը, որուն մասին ան արտայայտուեցաւ փոլ-փոզիշընի մրցումէն ետք, հարցազրոյցի մը ընթացքին:

Շար.ը՝ էջ 8

ԹԵՆԻՍ

ՀԱՅԱԶԳԻ 6 ԹԵՆԻՍՄԵՆՆԵՐ՝ ԼԱՒԱԳՈՅՆ 1000-ԻՆ ՄԷՋ

2026 թուականի տղոց թենիսի տարեվերջի դասաւորման մէջ հայազգի վեց թենիսմեններ ընդգրկուած են լաւագոյն հազար թենիսմեններուն մէջ:

Բարձրագոյն դիրքը կը գրաւէ Ռուսիան ներկայացնող Կարէն Խաչանով, որ աշխարհի 24-րդ թենիսմենն է: Այս ցուցակին մէջ Հայաստանը ներկայացնող միակ թենիսմենը 20 տարեկան Դանիիլ Սարգսեանն է:

Բացի Խաչանովէն եւ Սարգսեանէն, լաւագոյն հայ թենիսմենները իրենց մրցումները կը կատարեն Արժանթինի, Ուքրանիոյ, Պիելոռուսիոյ եւ Ռուսիոյ դրօշներուն ներքեւ:

Ըստ 23 նոյեմբերի դասաւորման տուեալներուն, թենիսմենները կը գրաւեն հետեւեալ դիրքերը.

- Թիւ 24 - Կարէն Խաչանով, 30 տարեկան, Ռուսիա:
- Թիւ 270 - Վալերիօ Աբոյեան, 24 տարեկան, Արժանթին:
- Թիւ 645 - Եուրի Ձաւաքեան, 33 տարեկան, Ուքրանիա:
- Թիւ 652 - Էրիք Յարութիւնեան, 22 տարեկան, Պիելոռուսիա:
- Թիւ 721 - Արթուր Կուկասեան, 22 տարեկան, Ռուսիա:
- Թիւ 802 - Դանիիլ Սարգսեան, 20 տարեկան, Հայաստան:

Կարէն Խաչանով կը շարունակէ մնալ հայազգի թենիսմեններու անվիճելի յառաջատարը: Ան 24-րդ դիրքը կը գրաւէ՝ ըլլալով միակ լաւագոյն 100-ին մէջ ընդգրկուած թենիսմենը:

Յատուկ ուշադրութեան արժանի է Դանիիլ Սարգսեանի յառաջխաղացքը: Նոյեմբերին հայաստանցի թենիսմենը երկու յաջորդական շաբաթներ մրցելէ ետք հասաւ Քուալա Լամփուրի մէջ տեղի ունեցած «Այ. Թի. Էֆ. Էմ 15» մրցաշարքերու կիսաւարտական: Մալեզիոյ մէջ յաջող ելոյթներ առիթ տուին Սարգսեանին, որ բարելաւէ իր դիրքը ընդհանուր դասաւորման մէջ: Բացի «Էյ. Թի. Փի.»-ի դասաւորումէն, «Այ. Թի. Էֆ.»-ի լաւագոյն թենիսմեններու դասաւորման մէջ ընդգրկուած են հայազգի 8 մարզիկներ եւս: «Այ. Թի. Էֆ. ֆետերասիոնին մաս կը կազմեն ողիմպիական խաղերու խումբերը եւ պատանիներու ու կարգ մը երիտասարդներու մրցաշարքեր:

Թիւ 190 դիրքը կը գրաւէ Անտրէ Մեհրապեան, 21 տարեկան, Պելճիքա:

Թիւ 836 - Վարդան Մանուկեան, 22 տարեկան, Ռուսիա:

Թիւ 919 - Էտիսոն Համբարձումեան, 30 տարեկան, Գերմանիա:

Կարէն Խաչանով

Դանիիլ Սարգսեան

Թիւ 1409 - Սերգէյ Պօղոսեան, 28 տարեկան, Ռուսիա:

Թիւ 1545 - Ճորճ Էդուարդ Իսրայէլեան, 21 տարեկան, Գերմանիա:

Թիւ 2087 - Դաւիթ Զոհրաեան, 17 տարեկան, Ռուսիա:

Թիւ 2280 - Դաւիթ Պօղոսեան, 18 տարեկան, Հայաստան:

Թիւ 2528 - Սամուէլ Աղայեան, 19 տարեկան, Հայաստան:

ՆՈԹՍ ՔԱՈՒՆԹԻԻ ՀԱՅ ՄԱՐԶԻՉ ՏԻԳՐԱՆ ԹԱԴԷՈՍԵԱՆ ԼՈՆՏՈՆԻ ՀԱՅԵՐ ԿԸ ՄԱՐԶԷ

Ֆութպոլի հայ մարզիչ Տիգրան Թադեւոսեան, որ կը գլխաւորէ անգլիական Նոթս Քաունթի ակումբի երիտասարդական խումբը, Լոնտոնի Պրենթֆորտ թաղամասի Հայ առաքելական եկեղեցւոյ հետ համագործակցութեամբ ֆութպոլի մարզումներ կազմակերպած է հայ համայնքի ներկայացուցիչներուն համար: Մարզումները տեղի կ'ունենան Արարատ ֆութպոլի խումբի նախագիծի շրջանակին մէջ:

Նախաձեռնութեան նպատակն է ֆութպոլի միջոցով համախմբել հայկական սփիւռքի ներկայացուցիչները: Նախագիծին մասնակիցները կարելիութիւն կը ստանան ոչ միայն զբաղելու մարզանքով, այլ նաեւ ամրապնդելու համայնքային կապերը՝ ստեղծելով համատեղ ժամանցի լրացուցիչ հարթակ:

Մարզումներու կազմակերպման կը միանայ Պրենթֆորտի Հայ առաքելական եկեղեցին, որ կ'աջակցի տեղացի հայերը մարզական նախաձեռնութեան շուրջ համախմբելու գործընթացին:

39 տարեկան Տիգրան Թադեւոսեան ծնած է 1987-ին Երեւանի մէջ, բայց ապրած է Յունաստանի մայրաքաղաք Աթէնքի մէջ: Ան այժմ կ'աշխատի Անգլիոյ «Նոթս Քաունթի» ակումբի մինչեւ 21 տարեկաններու խմբակին մէջ, իբր գլխաւոր մարզիչ: 1862-ին հիմնուած անգլիական ակումբը կը նկատուի աշխարհի հնագոյն գործող արհեստավարժ ֆութպոլի ակումբը:

Նախապէս մինչեւ 18 տարեկաններու խումբը մարզելէ ետք, 2025-էն ի վեր Թադեւոսեան կը մարզէ մինչեւ 21 տարեկաններու խումբը:

Ան նախապէս աշխատած է նաեւ անգլիական Պարնեթ, Ուիմպլըլտըն, Շրուզպերի Թաուն եւ Նոթս Քաունթի խումբերուն հետ:

Լոնտոնի մէջ իրականացուող Արարատ ֆութպոլի ակումբի նախագիծը Թադեւոսեանի համար կարեւորութիւն դարձած է իր մարզչական փորձառութիւնը կիրարկելու նաեւ արհեստավարժ ակումբի ֆութպոլէն դուրս եւ նպաստելու Բրիտանիոյ հայ գաղութի մարզական կեանքի զարգացման:

ՍԻՄԷՈՆԷԻ ՅԱՏՈՒԿ ՄՐՑԱՆԻՇԸ

«Լա լիկա»-ի (Սպանիոյ ախոյեանութեան) պատմութեան մէջ Տիեկօ Սիմէոնէ նոր էջ մը գրեց իր անունով:

Արդարեւ, արժանթինցի գլխաւոր մարզիչը Աթլեթիքօ Մատրիտ ակումբին հետ իր 345-րդ յաղթանակը կերտեց շաբաթավերջին, երբ 3-0 արդիւնքով յաղթեց Խեթաֆէին՝ նոր մրցանիշ մը հաստատելով, գերազանցելով Լուիս Արակոնեսի մրցանիշը: Սիմէոնէ պէտք ունեցաւ 567 մրցումներու՝ հասնելու համար 345-րդ յաղթանակին, մրցանիշ մը, որուն Արականես հասած էր 189 մրցումներ աւելի կատարելով:

Մօտ 15 տարիներ առաջ Մատրիտի ակումբը ստանձնելէ ետք, Սիմէոնէ 8 տիտղոսներ շահած էր՝ Աթլեթիքօ Մատրիտը դարձնելով 3-րդ հզօրագոյն ակումբը Ռէալ Մատրիտի եւ Պարսելոնայի ետին, դառնալով միակ ակումբը, որ այդ զոյգին յաջողութիւնները երկու անգամ ընդմիջեց:

Տարիներով քննադատուած Սիմէոնէ, որ միշտ տարբեր ձեւով կը խաղար, առիթ ունեցաւ պատասխանելու բոլոր քննադատներուն, որոնք միշտ անոր խաղաոճին դէմ կը խօսէին: «Դուն չես կրնար 345 մըրցումներ յաղթել միայն պաշտպանելով: Արդեօք այդ մէկը կարելի՞ է», ըսաւ Սիմէոնէ: Սիմէոնէ, որուն կարեւորագոյն կէտը պաշտպանութիւնը զօրացնել էր, ապա արագ հակայարձակողականի անցնիլը, միշտ ալ քննադատութիւններու առարկայ կը դառնար: Վստահաբար «բաց» ֆութպոլը միշտ ալ տիտղոսներ կամ յաղթանակներ չ'արձանագրեր, եւ փաստը Սիմէոնէի ոճն է:

ԺՈՄՊԼԱԹ ԱՅՑԵԼԵՑ . . .

Շարունակուած 2-րդ էջէն

Ընկերվար յառաջդիմական կուսակցութիւնը հաղորդագրութիւն մը հրապարակելով նշեց. «Հանդիպումը ջերմ եւ անկեղծ էր, անոր ընթացքին տեղի ունեցաւ միտքերու փոխանակում Լիբանանի եւ շրջանին մէջ տիրող քաղաքական իրավիճակին վերաբերեալ: Երկու կողմերն ալ հաստատեցին իրենց յանձնառութիւնը՝ գործադրելու բոլոր կարելի ջանքերը Լիբանանը, անոր գերիշխանութիւնը, անկախութիւնն ու կայունութիւնը պաշտպանելու, ինչպէս նաեւ պետականութեան ծրագիրը ամրապնդելու համար»:

ԱՅՍՕՐ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՄԷՋ . . .

Շարունակուած 2-րդ էջէն

Ըստ բողոքի ցոյց ծրագիրին, ցոյցը պիտի սկսի առաւօտեան ժամը 6:00-ին եւ աւարտի կէսօրուան ժամը 12:00-ին:

Ցոյցին մասնակիցները պիտի հաւաքուին Տորայի հրապարակը, Սաֆրայի եւ Պէյրութի Նահատակաց հրապարակին եւ այլ վայրերու մէջ, ապա այդտեղերէն պիտի ուղղուին դէպի Ռիատ Սոլֆ-Նահատակաց հրապարակ:

- ՊԱՔՈՒ ՊԻՏԻ ՀԻՒՐԸՆԿԱԼԷ ԵՒՐՈՊԱՍՔԵԹԸ. . .

Շարունակուած 7-րդ էջէն

Պատմութեան մէջ առաջին անգամ ըլլալով Հայաստանի պասքեթպոլի ֆետերասիոնը դիմումներ ներկայացուցած էր տարիքային բոլոր 6 կարգերուն մասնակցելու՝ մինչեւ 16, 18 եւ 20 տարեկաններու երկսեռ խումբերով:

Այս ձեւով Հայաստանի մինչեւ 20 տարեկաններու տղոց հաւաքականը կրնայ մասնակցիլ Ազրպէյճանի մէջ կատարուելիք Եւրոպայի ախոյեանութեան: Միեւնոյն ժամանակ, դիմում ներկայացնելը անպայման չի նշանակէր մասնակցութեան վերջնական հաստատում:

Մասնակիցներու պաշտօնական կազմը եւ վիճակահանգութեան արդիւնքները կը հրապարակուին աւելի ուշ:

ՖԻՊԱ Եւրոպայի հրապարակած օրացոյցին համաձայն կը ներկայացնենք այն մրցաշարքերը, որոնց մասնակցելու դիմում ներկայացուցած է Հայաստանի ֆետերասիոնը.

ՏՂԱՔ.- Մինչեւ 16 տարեկան - Բ. կարգ, 5-էն 14 օգոստոս, Պրաթիսլաւա, Սլովաքիա:

Մինչեւ 18 տարեկան - Գ. կարգ, 17-էն 25 յուլիս, Նիկոսիա, Կիպրոս:

Մինչեւ 20 տարեկան - Բ. կարգ, 9-էն 18 յուլիս, Պաքու, Ազրպէյճան:

ԱՂՋԻԿՆԵՐ.- Մինչեւ 16 տարեկան - Գ. կարգ, 6-էն 11 յուլիս, Երեւան, Հայաստան:

Մինչեւ 18 տարեկան - Գ. կարգ, 20-էն 25 յուլիս, Փեչ, Քոսովօ:

Մինչեւ 20 տարեկան - Բ. կարգ, 3-էն 11 յուլիս, Թուլչա, Ռումանիա:

Հայաստանի մայրաքաղաքը երրորդ յաջորդական տարին ըլլալով կը հիւրընկալէ Եւրոպասքեթը: 2025-ին Երեւան հիւրընկալած է մինչեւ 20 տարեկաններու Եւրոպայի Բ. կարգի ախոյեանութիւնը, իսկ 2026-ին՝ մինչեւ 16 տարեկանի Գ. կարգի մրցաշարքը, որուն ախոյեանը դարձած է Հայաստանի հաւաքականը:

ՀԱՄՈՎ ՊԱՂՊԱՂԱԿ. ...

Շարունակուած 4-րդ էջէն

Նոյն այս մեքենական կարծրամտութիւնն է պատճառը, որ արեւմտահայախօսը կամ Հայաստան հաստատուած սփիւռքահայը Երեւանի մէջ մինչեւ օրս պաշտօնական մակարդակով կը բախի այն նուաստացուցիչ պնդումին, թէ ինք «տառասխալով ա գրում իրա անունը», կամ թէ իր գործածած մաշտոցեան դասական ուղղագրութիւնը թերութիւն է: Անձամբ ականատեսն ու «զոհն» եմ եղած այս զաւեշտին. քանի մը տարի առաջ, կրթութեան, գիտութեան, մշակոյթի եւ Աստուած գիտէ թէ այլ ինչերու այդ գերնախարարութեան մէջ պաշտօնեայ մը ամենայն լրջութեամբ ինծի յայտնեց, որ անունս «տառասխալով» կը գրեմ: Այո՛, երկրի կրթութեան եւ մշակոյթի գլխաւոր գրասենեակին մէջ աշխատող մարդը կեանքին մէջ բնաւ չէր լսած «դասական» կամ «մաշտոցեան/մեսրոպեան» ուղղագրութեան մասին (կ'երեւի այդ միաձուլուած հսկայ համակարգին մէջ այդ օրը **«սպորտ»**-ի (մարմնակրթական) բաժինը շատ զբաղած էր, իսկ մշակոյթին ուղղակի հերթ չէր հասած)...

Երբ պետական մարմինները չունին լեզուական այնպիսի հասունութիւն, որ ճանչնայ սեփական մշակոյթի մէկ կարեւոր թեւը, անխուսափելի կը դառնայ, որ օտարացած տառը յաղթէ կենդանի իմաստին: Ի վերջոյ, լեզուն միայն գրասենեկային կանոններու եւ տառադարձական աղիւսակներու համախումբ չէ, այլ՝ ազգային ինքնագիտակցութեան կենդանի անօթը: Ցուցանակի «ԲԱՐԲԱՐԱԿ»-ը միայն առեւտրական վրիպում մը չէ, այլ նաեւ՝ ահազանգ մը, որ առանց լեզուական երկու ճիւղերու իրական երկխօսութեան, առանց փոխադարձ յարգանքի եւ լեզուական լայնախոհութեան՝ մենք դատապարտուած ենք մեր իսկ հարազատ բառերը մեր իսկ մայրաքաղաքին մէջ կարդալու իբրեւ անհասկնալի օտարաբանութիւն:

Ժամանակն է հասկնալու, որ նոյն բաժակին մէջ մատուցուող պաղպաղակի համով երկու գնդիկները իրարու չեն խանգարեր, այլ կը լրացնեն զիրար. չես կրնար մէկը համտեսել՝ միւսը իբրեւ անպէտք բան մէկ կողմ հրել: Այդպէս պաղպաղակը կը հալի: Տառադարձական ամէնէն կատարեալ աղիւսակն անգամ երբեք չի կրնար փոխարինել պարզ տրամաբանութեան եւ սեփական արմատները ճանչնալու տարրական գրագիտութեան:

Այլապէս, որքան ալ պաղպաղակը համով ըլլայ, պաշտօնական գրասենեակներուն մէջ պատրաստուած այս լեզուական խեղաթիւրումն ու մեր երկու հատուածներուն միջեւ տիրող փոխադարձ անտեղեակութիւնը բերնիս մէջ միշտ դառն յետհամ մը պիտի ձգեն...

ԻՆԹԵՐ ՄԱՅԵՄԻ ՊԱՐՏՈՒԵՑԱՒ . . .

Շարունակուած 7-րդ էջէն

Կիսախաղի յաւելեալ վայրկեաններուն, Մեսսի ոչ մարզավայել դըրւագով մը փրկուեցաւ կարմիր քարտէ մը: Արդարեւ, գնդակը դուրս եկած էր, եւ Մեսսի կը պատրաստուէր **աութ** մը նետել: Թափիա փորձեց ուշացնել Մեսսին, որ կը փորձէր գնդակը արագ նետել դաշտը: Մեսսի չկրցաւ զսպել ինքզինք եւ գնդակը նետեց անոր դէմքին: Թափիա բնականաբար գետին ինկաւ, եւ իրաւարարը միայն դեղին քարտ բարձրացուց Մեսսիին դէմ, մինչ նոյն պահուն Թափիա դեղին քարտ ստացաւ դերասանութեան պատճառով: Ինթեր Մայեմիի միջնապահ Եանիք Պրայթ (Իտալիա) իր կարգին դեղին քարտ ստացաւ, երբ իրարանցում սկսած էր:

Բ. կիսախաղին Ինթեր Մայեմի մասնաւոր առիթ չունեցաւ, մինչ Քոլոմպուս Քրու երկու կոլ եւս նշանակեց շնորհիւ Թահա Հապրունի եւ Թափիայի, որ տուպլէ մը ձեռք ձգեց:

Դարձի մրցումը տեղի պիտի ունենայ ուրբաթ գիշեր Քոլոմպուսի մէջ, եւ յաղթանակի պարագային Քոլոմպուս կը հասնի քառորդ աւարտական:

Արեւելեան շրջանին դիրքը գրաւած Նաշվիլ Բ. դիրքը գրաւող Ինթեր Մայեմիի նման անակնկալ պարտութիւն մը կրեց 9-րդ դիրքը գրաւած Սինսինաթիէն՝ 1-0 արդիւնքով:

Արեւմտեան շրջանի լաւագոյն խումբը՝ Վանքուվըր Ուայթքեփս 2-0 արդիւնքով պարտութեան մատնեց Ռիլ Սոլթ Լէյքը:

Քոլոմպիացի Էտիեր Օքամփօ եւ էքուատորցի Պրունօ Քայսետօ նշանակեցին Վանքուվըրի 2 կոլերը: Գերմանացի Թոմաս Միւլըր, որ վերջերս վերադարձած էր ապաքինելէ ետք, դաշտ ներկայացաւ 60-րդ վայրկեանին, Վանքուվըրի հետ:

Շիքակօ Ֆայըր 1-2 արդիւնքով պարտութիւն կրեց Չարլոթէն: Չարլոթի մարգիկ իսրայէլացի Լիել Ապատա բացաւ մրցումին հաշիւը: Ռոպերթ Լեվանտովսքի 69-րդ վայրկեանին նշանակեց Շիքակոյի հաւասարութեան կոլը, բայց սպանացի Փեփ Պիել 102-րդ վայրկեանին նշանակեց 2-1-ի կոլը՝ ի նպաստ Չարլոթի:

- ՏԻՐԵՆԹ 32 ԿԷՏ ՆՇԱՆԱԿԵՑ . . .

Շարունակուած 7-րդ էջէն

Ինկրամ, որ անցեալ մայիսէն ի վեր հեռու կը մնար դաշտերէն՝ կռունկի վերաբուժութենէ ետք, 27 վայրկեան մասնակցեցաւ մրցումին՝ նշանակելով 16 կէտ եւ 7 ռիպաունտ:

Տարիըս Կարլենտ 26 կէտ եւ 8 էսիսթ կատարեց ի նպաստ Քլիփըրզի, որ իր 4-րդ յաջորդական պարտութիւնը կրեց:

Ֆիլատելֆիա 76-ըրզ իր 4-րդ պարտութիւնը կրեց՝ 128-111 արդիւնքով պարտուելով իր դաշտին վրայ Փորթլենտ Թրէյլ Պլէյզըրզէն:

Տենի Աւտիժա 31 կէտ նշանակեց 5 յաջող 3 կէտնոց կողովներով: Փորթլենտ այս մրցումին 19 յաջող 3 կէտնոց կողովներ նշանակեց: Տոնավըն Քլինկըն 15 կէտ եւ 18 ռիպաունտ ձեռք ձգեց ի նպաստ Փորթլենտի, մինչ Տեմիըն Լիլըրտ եւ Ճրու Հոլիտէյ 18-ական կէտեր աւելցուցին Պլէյզըրզի հաշուոյն:

Լըպրոն Ճէյմս 23 կէտ նշանակեց ի նպաստ Ֆիլատելֆիայի, անոնք տարեշրջանի իր առաւելագոյն կէտերն էին: Ճէյլըն Պրաուն 20 կէտ նշանակեց՝ 2 մըրցումներ բացակայելէ ետք, մինչ բացակայեցաւ հիւանդ Ժոել Էմպիիտ, իսկ Ֆիլատելֆիա 5 յաղթանակներէ ետք պարտութիւն կրեց:

Լոս Անճելըս Լէյքըրզ իր 15-րդ յաղթանակը արձանագրեց՝ 109-94 արդիւնքով յաղթելով Եութա Ճեզին: Լուքա Տոնչիչ 28 կէտ նշանակեց ի նպաստ Լէյքըրզի, մինչ Սան Անթոնիօ Սփըրզ առանց ֆրանսացի Վիքթոր Ուեմպանեամայի կրցաւ յաղթել Սաքրամենթօ Քինկզին՝ 123-107 արդիւնքով:

Ստորեւ՝ երէկուան արդիւնքները.

Չարլոթ Հորնեթց - Մեմֆիս Կրիզլիզ	111-117
Ֆիլատելֆիա 76-ըրզ - Փորթլենտ Թրէյլ Պլէյզըրզ	111-128
Մինեսոթա Թիմպըրվուլվզ - Պրուքլին Նեթց	142-116
Թորոնթօ Ռեփթըրզ - Միլուոքի Պաքս	111-116
Ինտիանա Փէյսըրզ - Օքլահոմա Սիթի Թանտըր	125-120
Շիքակօ Պուլզ - Քլիվլենտ Քեվելիրզ	122-108
Նիւ Օրլինզ Փելիքընզ - Ֆինիքս Սանզ	119-123
Հիուսթըն Ռոքեթց - Լոս Անճելըս Քլիփըրզ	116-104
Սաքրամենթօ Քինկզ - Սան Անթոնիօ Սփըրզ	107-123
Լոս Անճելըս Լէյքըրզ - Եութա Ճեզ	109-94

ՎԵԿԱՍԻ ԾԱՅՐ ԱՍՏԻՃԱՆ . . .

Շարունակուած 7-րդ էջէն

Մրցումին հիմամբ զուգադիպութեամբ մը երկու մրցակիցները սկսան առաջին կարգէն, եւ **կրան փրիի** սկիզբէն Ռասըլ իր կարելին ըրաւ առաջ անցնելու Վերշթափենէն, որ սակայն մնաց անդրդուելի:

Քանի մը անգամ կարճ ժամանակով անցնելէ ետք, Ռասըլ միշտ ալ ետ կը մնար յաջորդող դարձըւածքներուն վրայ: **Կրան փրիի** վերջին բաժինին, ձախող փորձէ մը ետք Ռասըլ նոյնիսկ իր խմբակից Քիմի Անթոնելլիէն ալ ետ մնաց, եւ Վերշթափենի դէմ մրցելու բոլոր ջանքերը ջուրը ինկան, երբ ան իր ինքնաշարժին հաւասարակշռութիւնը կորսնցնելով ճամբէն դուրս ելաւ եւ **կրան փրին** աւարտեց 9-րդ դիրքին վրայ:

Վերշթափեն, որ նկատեց Ռասըլի հաւասարակշռութիւնը կորսնցնելը, ծիծաղելով բրիտանացիին չար բախտին վրայ որոշ նշումներ կատարեց: Ան նոյնիսկ կրան փրիի աւարտին զրոյցի մը պահուն յայտնեց, որ Ռասըլի մասին խօսիլը աւելորդ է, որովհետեւ անոր մակարդակն իջնելու պէտք չունի:

Հաւանաբար այդ խօսքերը քիչ մը ընդվզեցուցիչ էին Ռասըլի հանդէպ, բայց վերջինս տարիներէ ի վեր կը խօսէր... Ան անցեալ տարիներուն նոյնիսկ յայտնած էր, որ Լանտօ Նորիսէն աւելի լաւ արդիւնք ձեռք կրնար ձգել, եթէ աւելի լաւ ինքնաշարժ ունենար:

Իրականութեան մէջ, այս տարի «Մերսետես» տարուան սկիզբէն բոլորէն աւելի լաւ ինքնաշարժ ունէր, բայց Ռասըլ չկրցաւ օգտուիլ ատկէ, մինչ իր խմբակից իտալացի Քիմի Անթոնելլիի 20 տարեկանին աշխարհի ախոյեան դարձաւ:

Հետաքրքրական այլ դէպք մըն ալ կար այս **կրան փրիին**, Ռասըլ - Վերշթափեն պայքարէն հեռու:

«Ֆեռարի»-ի վարորդներ Լուիս Համիլթըն եւ Շարլ Լըքլեր անգամ մը եւս իրար զարնուեցան՝ կորսնցնելով կէտեր Մեքսիքայի **կրան փրիի** նման:

7 անգամ աշխարհի ախոյեան Համիլթըն եւ «Կոլտըն Պոյ» (ոսկի տղայ) Լըքլեր ըստ երեւոյթին չեն կրնար պայքարիլ տիտղոսին համար, այլ կը պայքարին «Ֆեռարի»-ին մէջ՝ իրար դէմ:

Տեղ մը հասած է, որ ըստ երեւոյթին իտալական ընկերութիւնը պէտք է որոշէ, թէ ո՛չ պէտք է մնայ խումբին մէջ:

Համիլթըն վստահելի վարորդ է եւ բաւական փորձառու, մինչ Լըքլեր, որ փայլուն ապագայ կը խոստանար, երկար պայմանագրութիւն ունի խումբին հետ, բայց ան վնաս կը հասցնէ Համիլթընի եւ խումբին իր անպատասխանատու ընթացքով:

Համիլթըն 2-րդ դիրքի վրայ էր եւ կը պայքարէր Անթոնելլիի հետ, բայց Լըքլերի հետ մրցակցութիւնը անոր վնաս կը հասցնէ:

Հարցը «Մերսետես»-ի կամ «Ռետ Պուլ»-ի նման չէ, ուր մէկ վարորդը միւսէն շատ աւելի լաւ արդիւնք ձեռք կը ձգէ, այլ ներքին է: «Ֆեռարի» պէտք է օգտըւէր Համիլթընէն, որ աւելի լաւ մրցող է եւ աւելի քիչ սխալներ կը գործէ անշուշտ փորձառութեան պատճառով: «Ֆեռարի» յառաջիկայ տարեշրջանի աւարտին կրնայ կորսնցնել զինք, երբ անոր պայմանագրութիւնը աւարտի, եթէ անոնք շարունակեն զինք թիւ 2 վարորդը նկատել: Լըքլերի միտքը հանգիստ է, մանաւանդ որ ան 12 տարի աւելի երիտասարդ է, բայց թէ խումբին պատասխանատու Ֆրետ Վասէօր ինչ որոշէ տարեշրջանի աւարտին, ժամանակը գիտէ:

«Ֆորմիւլա 1»-ի համակիրները մէկ բան գիտեն, որ **կրան փրիի** մրցումերը սկսած են դառնալ աւելի հետաքրքրական եւ պայքարով հարուստ տարբեր խումբերու եւ վարորդներու միջեւ, թէ՛ նոյն խումբի վարորդներուն միջեւ:

ԱՅՍՕՐ՝ «ՎԱՆԱՅ ՁԱՅՆ»-ԼԸ
Radio Voice of Van - Վանայ Ձայն FM: 94.7 եւ 95 MHz

7.00- Քայլերգներ / Առաւօտ լուսոյ
7.03- Բարի լոյս
7.15- Հանդարտ երգեր
7.30- «Երկու բարեւ»
8.30- Լուրեր - Առողջապահական խորհուրդ
9.00- «Երկու բարեւ»
10.00- Ժողովրդային երգեր
10.30- Հայկական աշխարհի լուրեր (ուղիղ՝ դիմատետրով)
10.45- ՀՅԴ 136-ամեակ (ընթերցումի նիւթ)
11.00- «Հայեացք Երեւանից». Վահան Զաքարեանի հետ **(ուղիղ՝ դիմատետրով)**
11.30- Նոր երգեր
12.00- Ռատիօ-թատրոն
12.20- ՀՅԴ 136-ամեակ (ընթերցումի նիւթ)
12.30- Խանդավառ երգեր
1.00- Ազգային-հայրենասիրական երգեր
1.30- Լուրեր - Առողջապահական խորհուրդ
2.00- «Յիշատակելիները» (Խաչիկ Պասմաճեան)
2.05- Յեղափոխական երգեր
2.30- ՀՅԴ 136-ամեակ (ընթերցումի նիւթ)
3.00- «Քըլ եոմ պիոյմու» **(ուղիղ՝ դիմատետրով)**
4.00- «ԳՈՀԱՐ» համոյթի կատարումներ
5.00- «Վանայ Ձայն»-ը երեկոյեան
5.05- «Դիմանկար». հիւր՝ Րաֆֆի Միքայէլեան **(ուղիղ՝ դիմատետրով)**
6.00- Խանդավառ երգեր
6.30- Լուրեր - Առողջապահական խորհուրդ
7.00- Արդի մշակումով ժողովրդային երգեր
7.30- Աշուղական երգերու արդի կատարումներ
8.00- Օրուան երգիչ (Լէյլա Սարիբէկեան)
8.30- «Կենաց ծառ» (Մովսէս Ծիրանիի հետ)
9.15- «Երգ-երգոց»-ի կատարումներ
9.30- Հայկական աշխարհի լուրեր (կրկ.)
9.45- Զուգերգներ
10.00- Սփիւռքահայ երգիչներու կատարումներ
11.00- Ֆրանսական երեկոյ
12.00- Յիշատակելիները / Յեղափոխական երգեր
2.00- Հայրենի սիրուած երգեր
3.00- Կրկնութիւններ
4.45- Հայերէն այլազան երգեր
6.00- Հանդարտ երաժշտութիւն

Ձեր մեայուն ընկերակիցը Radio Voice of Van:Live
DOWNLOAD Google Play App Store

ՀՅԴ 136 -ԱՄԵԱԿԻ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻԻՆ
ՎԵՐ ԿԱՑ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ
27 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 2026